

Жорова І. Я.*

**ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ
У СИСТЕМІ НАУКОВО-ОСВІТНІХ КООРДИНАТ
КВНЗ «ХЕРСОНЬСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»:
ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ**

Історично доля КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» нерозривно пов'язана з долею рідного міста та краю й у свідомості багатьох поколінь педагогів асоціюється з народною освітою та просвітою. У державному архіві Херсонської області зберігаються документи про те, що 27 травня 1944 року засновано Херсонський обласний інститут удосконалення вчителів. Протягом 70 років діяльності закладу змінювалися його статус, назва: у 1944-1961 та 1969-1994 рр. – Херсонський обласний інститут удосконалення вчителів; 1961-1969 рр. – Херсонський обласний інститут удосконалення кваліфікації вчителів, 1994-2011 рр. – Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів, з 20 квітня 2011 року – Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради. Але протягом всього існування не змінювались основні завдання – допомога вчителю в підвищенні його професійної компетентності, утілення в практику роботи педагогів сучасних форм та методів навчання й виховання.

Упродовж семи десятиліть заклад є творчим осередком, що об'єднує тисячі педагогів, сотні навчальних закладів та десятки установ освіти Півдня України.

Біля витоків діяльності закладу. Науково-освітня діяльність закладу започаткована у складні воєнні роки сталінської епохи. У цей період політика в галузі освіти Української РСР зазнавала постійних змін та реформувань і полягала не лише у відновленні мережі шкіл, а й у забезпеченні системи освіти педагогічними кадрами, що було пов'язано з недостатньою кількістю вчителів через їх фізичне знищення або переведення на іншу роботу. Саме тому увага влади фокусувалася на проблемі підготовки та підвищення кваліфікації педагогів. З цією метою в обласних центрах Української РСР на початку 40-х років ХХ століття було створено інститути вдосконалення вчителів.

Не стала винятком і Херсонщина, де після визволення від німецько-фашистських загарбників (13 березня 1944 року) та створення Херсонської області (30 квітня 1944 року) рішенням виконавчого комітету Херсонської обласної ради депутатів трудящих ухвалено постанову від 27 травня 1944 року №4 «Про організацію обласного інституту вдосконалення

---

* © Жорова І. Я.

До 70-річчя академії

вчителів»¹.

У перші роки свого існування Херсонський обласний інститут удосконалення вчителів (облІУВ) розташовувався у приміщенні обласного відділу народної освіти, де в чотирьох кімнатах було розміщено бібліотеку, дві постійні виставки й одинадцять навчально-методичних кабінетів (відповідно до кількості шкільних предметів та основних напрямів виховної роботи), у яких працювало 13 фахівців. Їхній досвід, кваліфікація, сумлінне ставлення до своїх обов'язків стали запорукою якісної роботи інституту. Колектив, який очолював у цей час Федір Іванович Лисенко (1944-1948), розуміючи важливість і необхідність методичної роботи, натхненно робив свою справу. Слід зазначити, що при плануванні та організації роботи в інституті було враховано кращий досвід колег з інших областей, де аналогічні заклади вже були створені.

З перших днів інститут став центром методичної роботи, головним призначенням якого було підвищення кваліфікації вчителів, узагальнення і пропаганда передового педагогічного досвіду, вивчення в школах, дошкільних закладах стану навчально-виховного процесу, якості знань, умінь і навичок учнів з предметних дисциплін, удосконалення форм і методів навчально-виховної роботи, упровадження в практику роботи шкіл і дошкільних закладів досягнень педагогічних і психологічних наук.

1 червня 1944 року інститут розпочав свою роботу, а вже наступного дня, 2 червня – організовано місячні курси підвищення кваліфікації вчителів².

У подальшому, з 1 вересня 1944 року, працівники інституту почали проводити двотижневі курси підвищення кваліфікації вчителів та керівників початкових, семирічних і середніх шкіл. У 1944 році на Херсонщині було заплановано організацію 3-місячних курсів для вчителів початкових класів (150 осіб) та 5-місячних для учителів 5-7 класів (180 осіб)³. Тож провідною організаційною формою роботи з педагогами в повоєнні роки були курси підвищення кваліфікації, які проводилися згідно з визначеними державою обсягами. Важливим завданням у цей період було ознайомлення вчителів, особливо учасників війни, з новими досягненнями педагогічної науки, надання їм практичної допомоги із програмно-методичних питань⁴.

Цілком зрозуміло, що підвищення кваліфікації вчителів

¹ Протоколи засідань Херсонської обласної Ради депутатів трудящих //

Державний архів Херсонської області. – Ф.1979. – Оп. 1. – Сп. 22. – Арк. 35, 37.

² Черноострівець Л.С. Щоб дати вчителів крила / Л.С. Черноострівець, В.Ф. Кудрявцева, С.Г. Водотика. – Джерела. – №39-40. – С.7-10

³ Постанови Ради Народних Комісарів УРСР з питань народної освіти в УРСР // ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп. 15. – Сп. 7. – Арк. 33-35, 55, 56, 115.

⁴ Зубко А.М. Історія розвитку Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (1944–2009) / А.М. Зубко, Т.Г. Морєва. – Херсон: РІПО, 2009. – 44 с.

До 70-річчя академії

тільки в межах курсової підготовки не могло задовольнити потреби навчальних закладів у кваліфікованих педагогах. З метою підвищення фахової та методичної кваліфікації вчителів працівники інституту проводили постійно діючі семінари-практикуми, групові та індивідуальні консультації.

Як відомо з архівних джерел, нагальним залишалось питання професійного розвитку педагогів, тому в 1944 році було видано низку нормативно-правових документів («Положення про методичну роботу в школі» (1944), «Положення про кушові методичні об'єднання й предметні комісії вчителів початкових, семирічних та середніх шкіл УРСР» (1944)), що визначали організаційні засади методичної роботи в школі й районі. На Херсонщині була широко розгорнута робота щодо надання відповідної допомоги відділам народної освіти, районним педагогічним кабінетам, директорам і всім освітянам. Працівники інституту розробляли орієнтовну тематику для роботи методичних об'єднань на основі аналізу стану викладання та успішності учнів і тих завдань, що стояли перед школою; під час виїздів до районів вивчали роботу методичних об'єднань і надавали необхідну методичну допомогу.

Важливим аспектом діяльності Херсонського облІУВ було спрямування роботи в практичну площину шкільного життя. Так, працівники інституту надавали допомогу школам щодо організації навчально-виховної роботи, з питань проведення контрольних робіт; відвідували навчальні заклади, обговорювали результати на нарадах, конференціях, семінарах; здійснювали безпосередній інструктаж під час відвідування школи, забезпечували методичний супровід з актуальних проблем шкільної освіти.

Продуктивною була така форма роботи з педагогами, як групові та індивідуальні консультації. Групові консультації працівники інституту проводили переважно під час виїздів до районів області і забезпечували оперативний зв'язок теорії з практикою. Тематика консультацій формувалася на основі визначення недоліків в організації навчально-виховного процесу в школах і була присвячена підвищенню загальноосвітнього, фахового та ідейно-політичного рівня вчителів.

Методисти інституту розуміли, що поряд з організацією курсової підготовки та іншими формами роботи з педагогами важливим було методичне забезпечення педагогічної діяльності. Тому вже 1 листопада 1944 року методистами інституту було надіслано перший комплект методичних розробок для вчителів області.

У 1944-1945 навчальному році з метою подальшого покращення якості навчальної роботи були запроваджені випускні екзамени для учнів, які закінчували початкову й семирічну школу, й екзамени на атестат зрілості для учнів, які закінчували середню школу. Нововведення потребувало відповідної підготовки педагогів, тож інститут знову не залишився осторонь цієї

До 70-річчя академії

проблеми. У 1945 році при інституті були створені перші бригади вчителів та методистів із виготовлення екзаменаційної документації для учнів 7 і 10 класів. Однак робота з учителями не обмежувалася лише наданням їм допомоги у виготовленні екзаменаційних білетів та перевірці правильності їх складання. Увагу методистів також було зосереджено на організації повторення навчального матеріалу. З цією метою організовували семінари для вчителів, де розглядалися питання методики повторення⁵.

Оскільки в 1944 році було запроваджено цифрову систему оцінювання успішності учнів, працівники інституту спрямували роботу з педагогами на вивчення методики об'єктивного оцінювання знань учнів. Задля цього були проведені контрольні роботи як у випускних, так і в перевідних класах. Завідувачі районних педагогічних кабінетів надали методистам інституту по одному зошиту контрольних робіт з оцінками «5», «4», «3» і «2». Їх аналіз дозволив з'ясувати прогалини в знаннях учнів, у методах викладання та визначити зміст подальшої роботи щодо професійного розвитку педагогічних працівників.

Зважаючи на ефективність такого напрямку роботи, як вивчення, узагальнення та поширення серед освітян кращого педагогічного досвіду, працівники ІУВ відвідували уроки в школах, аналізували їх, вивчали учнівські зошити. У кабінетах інституту були зібрані кращі конспекти відкритих уроків, методичних розробок учителів, кращі твори учнів. Брак коштів, на жаль, не давав можливості надсилати ці зразки в кожную школу, тому обмежувалися лише ознайомленням учителів з ними безпосередньо в інституті на нарадах і семінарах.

Виконання складних і відповідальних освітніх завдань потребувало розширення, оновлення та вдосконалення форм роботи з педагогами Херсонщини. Нагальним ставало питання забезпечення неперервності процесу підвищення кваліфікації педагогів, про що свідчить республіканська нарада керівних кадрів освіти (23 квітня 1944 року), де акцентовано на необхідності запровадження єдиної системи підготовки кадрів, оскільки курсовою підготовкою було охоплено надто мало вчителів⁶. Зазначені завдання відкривали нові горизонти в подальшій роботі інституту.

Становлення системи професійного розвитку педагога. У складні повоєнні роки на посаду директора

---

⁵ Жорова І.Я. Ціннісні пріоритети розвитку післядипломної освіти педагогів під час Великої Вітчизняної війни в УРСР // Збірник наукових праць. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер.: Педагогічні науки / редкол. В.С. Курило (голова) та ін. / Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. – Випуск 20 (231). – Ч.ІІІ. – Луганськ: ЛНУ, 2011. – С. 229–237.

⁶ Стенограма республіканської наради керівних кадрів освіти // ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп. 15. – Сп. 393. – Арк. 33, 38, 53.

До 70-річчя академії

інституту було призначено І.А. Вінника (1948-1950), який мав спрямувати роботу колективу на створення ефективної системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів відповідно до затвердженого в цьому ж році Міністерством освіти УРСР «Положення про єдину систему підвищення кваліфікації вчителів та працівників відділів народної освіти УРСР».

Єдина система підвищення кваліфікації була розрахована на вчителів, які мають відповідну закінчену педагогічну освіту, і на працівників відділів народної освіти. Педагоги без належної освіти повинні були підвищувати свою кваліфікацію через заочне навчання в педагогічних навчальних закладах.

Цікавою була диференціація форм підвищення кваліфікації залежно від стажу. Так, педагоги зі стажем до 15 років підвищували свою кваліфікацію через систему очно-заочного навчання, що складалася з річного циклу занять – один раз на 5 років (самостійна робота, курси, семінари, методична робота в школі та районі) і через самоосвітню діяльність з вивчення загальнополітичних, педагогічних і методичних питань у період між річними циклами занять.

Річний цикл очно-заочних занять з підвищення кваліфікації вчителів був розрахований на 750 годин, з яких 600 годин відводилося на самостійну роботу і 150 годин – на курсову підготовку.

Першим етапом очно-заочного навчання була індивідуальна самостійна робота вчителів згідно з завданнями, передбаченими навчальним планом і програмою. Другим етапом – районні (для вчителів 1-4-х класів) та обласні (для вчителів 5-10-х класів) курси⁷.

Учителі з педагогічним стажем понад 15 років повинні були систематично підвищувати свою кваліфікацію через самоосвіту та щорічні семінари і практикуми з питань історії та теорії марксизму-ленінізму, проблем методичного та педагогічного характеру.

У цей період провідним вектором удосконалення кваліфікації учителів була ідейно-політична підготовка, що було викликано ідейним спрямуванням та політичною заангажованістю освіти, як і всього суспільства.

З метою забезпечення неперервного професійного розвитку педагогів методисти Херсонського облЛУВ, райпедкабінетів, шкільні інспектори та директори шкіл систематично контролювали самостійну роботу вчителів, надавали їм необхідну допомогу.

Фаховий рівень учителі та працівники відділів народної освіти Херсонщини підвищували в системі заочного та очно-заочного навчання, а також брали участь у роботі методичних

---

⁷ Положення про єдину систему підвищення кваліфікації вчителів та працівників відділів народної освіти УРСР // Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти Української РСР. – 1950 – № 1. – С. 14–15.

До 70-річчя академії

об'єднань через семінари, курсові заходи (слухання лекцій і доповідей та одержання консультацій, що їх організовував і проводив інститут). Протягом 1948-1949 навчального року в Херсонській області закінчили курси підвищення кваліфікації 168 учителів 1-4 класів, 40 викладачів 5-10 класів з різних предметів, 15 учителів пройшли перепідготовку при Одеському педагогічному інституті іноземних мов. Інститутом за цей навчальний рік було проведено п'ять обласних дво- і п'ятиденних семінарів, якими було охоплено 345 учителів. Також було проведено 436 лекцій та 1221 консультацію⁸.

Херсонський облІУВ у цей непростий час проводив плідну роботу з вивчення, узагальнення та поширення кращого педагогічного досвіду. Зокрема працівники інституту підготували до друку 7 статей учителів, 2 з яких було надруковано в методичному збірнику Українського науково-дослідного інституту педагогіки. Крім цього, досвід роботи кращих учителів шкіл, вихователів дитсадків і дитбудинків узагальнювався та висвітлювався в методичних листах, котрі інститут надсилав райпедкабінетам, школам, дитячим садкам⁹.

Особливо у цей період відзначилася робота дошкільного кабінету з вивчення й поширення досвіду роботи дошкільних установ: систематично, раз на місяць, проводилися методичні наради з обміну досвідом, по області розсилалися кращі плани виховної роботи. В інституті був добре обладнаний відділ постійно діючої виставки кабінету дошкільного виховання, відповідно до запитів працівників дитячих садків щоденно проводилися консультації.

Утім, як свідчать архівні джерела, завдання Херсонського облІУВ, як і всієї мережі подібних закладів щодо запровадження єдиної системи підвищення кваліфікації постійно оновлювались і розширювались. Тож на колегії Міністерства освіти УРСР (1949) було визначено низку заходів, зорієнтованих на забезпечення системної роботи з учителями:

- охопити системою очно-заочного навчання та іншими видами роботи працівників дитячих садків, дитячих будинків і вчителів вечірніх шкіл;
- вивчити, узагальнити та висвітлити досвід кращих учителів, які протягом кількох років не мають другорічників;
- організувати широкий актив з кращих педагогів, з якими вести постійну систематичну роботу з обміну кращим досвідом і вивчення та розв'язання питань шкільної і позашкільної роботи.

Спрямовував роботу інституту на реалізацію завдань системи підвищення кваліфікації вчителів та посилення уваги до методики викладання основ наук І.В. Чередніченко (1950-

⁸ Наказ «Про роботу Львівського і Херсонського обласних інститутів удосконалення кваліфікації вчителів» №1106 від 17.11.1949 року // Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти Української РСР. – 1949 – № 21-22. – С. 22-24.

⁹ Там само.

До 70-річчя академії

1951), який у 1950 році очолив заклад.

На Херсонщині з 1950 року для вчителів, які мали проходити очно-заочні курси, при середніх школах у райцентрах були організовані консультаційні пункти, завданнями яких було надання допомоги вчителям у вирішенні фахових питань, координація роботи вчителів очно-заочників щодо виконання програми та контрольних робіт, що надсилав інститут. У 1950-1951 навчальному році підвищили кваліфікацію через курси очно-заочного навчання 120 учителів 1-4 класів, 108 учителів 5-10 класів¹⁰.

Час плинув, вимоги до школи, учителя змінювались, і поступово формувалася система підвищення кваліфікації шляхом проведення курсів для вчителів окремих предметів. Так, у 1950-1951 навчальному році було проведено чотири потоки курсів терміном від 10 днів до 2-х місяців для завідувачів та вихователів дитячих садків, інструкторів праці дитбудинків, учителів співів, а вчителі фізичної культури пройшли річну підготовку.

Однією з форм підвищення кваліфікації й одночасно поширення передового досвіду були семінари тривалістю 3-5 днів. Наприклад, у 1950-1951 навчальному році відбулося 9 семінарів для вчителів біології, мовників, директорів і завучів шкіл. У 1957-1958 навчальному році інститут провів уже 9 обласних і понад 30 районних заходів такого формату. У березні 1958 року пройшов традиційний обласний семінар із застосування педагогічної спадщини А.С. Макаренка, з удосконалення викладання літератури тощо.

Двічі на рік (серпень і грудень) працівники кабінетів брали участь в учительських конференціях, вивчали стан навчально-виховної роботи шкіл області.

З перших днів існування інституту організовано виїзди на місця окремих працівників освіти або цілих груп з метою читання лекцій. Так, у 1948-1949 навчальному році працівниками інституту було прочитано понад 100 лекцій і надано більше 200 групових та індивідуальних консультацій¹¹.

Значну увагу, як і раніше, інститут приділяв вивченню, узагальненню та поширенню серед учителів кращого педагогічного досвіду. Задля цього працівники інституту відвідували школи й акумулювали кращий педагогічний досвід (плани й щоденники викладачів, доповіді та описи їх досвіду, конспекти окремих уроків і зошити та матеріали про роботу учнів) з метою його поширення серед педагогічної громади. У подальшому методисти складали інструктивні листи та методичні розробки, з якими виступали перед учителями області. З досвідом кращих

¹⁰ Зубко А.М. Історія розвитку Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (1944–2009) / А.М. Зубко, Т.Г. Морева. – Херсон: РІПО, 2009. – 44 с.

¹¹ Черноострівець Л.С. Щоб дати вчителю крила / Л.С. Черноострівець, В.Ф. Кудрявцева, С.Г. Водотика. – Джерела. – №39-40. – С.7–10.

До 70-річчя академії

педагогів можна також було ознайомитися на виставках, що були організовані в інституті.

На етапі освітніх реформ 50-х років ХХ століття урізноманітнювались і форми поширення передового педагогічного досвіду. У цей період роботу інституту очолив К.І. Добряк (1951-1953), який надав нового імпульсу організації роботи з професійного розвитку педагога. У місті Херсоні й окремо в районах області було встановлено єдиний День учителя, коли для роботи з освітянами на місця виїжджали кваліфіковані керівники, лектори. Для проведення Дня вчителя інститут забезпечував райони методичними розробками.

Важливою ланкою системи підвищення кваліфікації на районному рівні були районні (міські) педагогічні кабінети. Тож координація їх роботи була серед важливих завдань інституту. У 1951-1952 навчальному році вивчено досвід роботи Бериславського і Ново-Маячківського районних педагогічних кабінетів.

На допомогу вчителям області з питань методики навчально-виховної роботи було надіслано в районні (міські) педагогічні кабінети 24 методичні розробки, 10 методичних рекомендацій, розроблених працівниками інституту та активом його кабінетів – учителями шкіл та викладачами Херсонського державного педагогічного інституту імені Н.К. Крупської¹².

Знаковою подією для системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів стала ліквідація в 1956 році районних педагогічних кабінетів та зосередження методичної роботи в школі.

Із ліквідацією райпедкабінетів та відмови від загальної для всіх шкіл тематики методичної роботи основна робота з педагогами сконцентрувалася в загальноосвітніх закладах. Координаційну функцію в регіоні виконував Херсонський облІУВ.

Тож напружена робота колективу інституту не припинялась. Поряд із методичною діяльністю проводилася підготовка до святкування 40-ї річниці Великої Жовтневої Соціалістичної революції, роботу з відзначення якої очолив директор О.С. Жолніренко (1953–1957). У цей час методисти інституту розробили й направили в школи області низку методичних матеріалів, посилили увагу до ідеологічного виховання, вивчення педагогічної спадщини українських і російських революційних демократів.

Особливістю тогочасної системи було те, що значної уваги працівники інституту надавали розробці методичних рекомендацій, залучаючи до цієї роботи й кращих учителів. Цікаві розробки було підготовлено в 1957 році: збірники «З досвіду позакласної роботи з іноземної мови», «З досвіду виховної роботи в дитячих садках», брошура М.М. Авдальяна «Херсон-

¹² Зубко А.М. Історія розвитку Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (1944–2009) / А.М. Зубко, Т.Г. Морєва. – Херсон: РІПО, 2009. – 44 с.

До 70-річчя академії

ська область»¹³.

Політичні події, зміна керівництва країни, що відбулися в 50-х роках, сприяли позитивним зрушенням у галузі освіти. Бажання влади прискорити технічний прогрес у державі спонукав до збільшення фінансування закладів освіти, семирічна освіта стала обов'язковою, у 1953 році започатковано політехнічне навчання.

Перехід на обов'язкову восьмирічну освіту, запровадження політехнічного навчання потребували відповідної підготовки педагогічних кадрів і зумовили новий виток розвитку Херсонського облІУВ.

Політехнічна освіта як основа професійного розвитку учителя. Реформування шкільної освіти, яке було запроваджено в 50-ті роки ХХ століття, зумовило зміни як у змісті перепідготовки вчителів, так і у всій системі підвищення кваліфікації.

Роботу щодо згуртування зусиль педагогічного колективу інституту, спрямовану на виконання завдань політехнічного навчання, очолив М.С. Чернявський (1957-1963, 1965-1968). Він був добре обізнаний зі станом освіти на Херсонщині, її потребами, умів визначати ефективні шляхи вирішення складних завдань, що стояли перед освітянами.

Такі ознаки цього періоду, як перехід на обов'язкову восьмирічну освіту, запровадження політехнічного навчання потребували відповідної підготовки педагогічних кадрів, розширення їхнього політехнічного кругозору, озброєння знаннями основ сучасного виробництва, необхідними практичними уміннями і навичками.

Значна роль у вирішенні зазначеної проблеми покладалася знову ж таки на систему підвищення кваліфікації, зокрема на Херсонський облІУВ. У цей період в інституті провідними завданнями курсової підготовки було визначено: підвищення ідейно-теоретичного рівня вчителів, практична підготовка до здійснення політехнічного навчання, роз'яснення і рекомендації вчителям прийомів та методів роботи з устаткуванням. Відповідно до цього були розроблені нові навчальні плани і програми курсової підготовки, у яких значне місце відводилося конструкторсько-технологічній підготовці вчителів, а саме вивченню основ сучасного промислового й сільськогосподарського виробництва. На ці заняття в навчальних планах відводилося від 25 до 35 % навчального часу¹⁴. Основу навчальних занять складала пропаганда передового педагогічного досвіду, раціоналізаторських шляхів і засобів піднесення навчально-виховної роботи, які апробувалися у практичній діяльності кращих вчителів. Висвітлення їхнього досвіду роботи відбу-

¹³ Черноострівець Л.С. Щоб дати вчителю крила / Л.С. Черноострівець, В.Ф. Кудрявцева, С.Г. Водотика. – Джерела. – №39-40. – С.7-10.

¹⁴ Крисюк С.В. Розвиток післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні (1944–1995 рр.): Монографія / Степан Васильович Крисюк. – Л.: ЛОНМІО, 1997. – 206 с.

До 70-річчя академії

валоса до початку занять, на курсах організовувались педагогічні виставки¹⁵.

Організаційно-методичний супровід підвищення кваліфікації вчителів з питань політехнічного навчання інститут здійснював і в міжкурсовий період. Велике значення для професійного зростання вчителів Херсонщини мали обласні, міські й районні семінари, семінари-практикуми, робота в методичних об'єднаннях і предметних комісіях. На засіданнях методичних об'єднань аналізували стан викладання і якість знань учнів, обмінювалися досвідом з питань політехнічного навчання, розробляли плани виробничих екскурсій, виготовляли саморобні наочні посібники та ін.

Утім, хоча й запроваджувалися нові форми роботи з педагогічними кадрами, усе ж залишалися протиріччя між потребою суспільства в набутті учнями практико орієнтованих знань та незадовільним станом їх формування в системі шкільної освіти. Тож у 1959 році було прийнято Закон «Про зміцнення зв'язку школи з життям та про дальший розвиток системи освіти України», який зумовив новий етап розвитку освіти на Херсонщині.

Згідно із Законом, перехід на загальнообов'язкове восьмирічне навчання мав остаточно завершитись у 1962-1963 навчальному році. Також у ньому було зазначено, що молодь повинна бути підготовленою як до розумової, так і до фізичної праці¹⁶.

Працівники Херсонського облІУВ розуміли, що вирішення нових освітніх завдань залежить безпосередньо від учителя, його кваліфікації, педагогічної майстерності, тому вся система роботи інституту з педагогічними кадрами була спрямована на підвищення ідейного, науково-теоретичного і методичного рівнів усіх категорій педагогічних працівників. Однією з основних форм роботи з педагогічними кадрами залишалися курси підвищення фахової кваліфікації педагогічних працівників.

У цей період курси при інституті вдосконалення вчителів складалися з двох частин. Під час першої – у період роботи шкіл – переважала практична діяльність: відвідування і аналіз уроків, позакласних заходів. Під час другої частини – у літній період – домінував теоретичний характер підготовки. Однак для вчителів виробничого навчання та праці було організовано дослідницьку роботу на пришкільних ділянках, у бригадах та ін. Відтак учителі праці та виробничого навчання більшу частину

¹⁵ Директива «Про організацію і проведення курсів підвищення кваліфікації учителів» №7 від 07.05.1957 року // Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти Української РСР. – 1957 – № 10. – С. 16–17.

¹⁶ Жорова І.Я. Підвищення кваліфікації вчителів в системі післядипломної освіти УРСР (50-60 роки ХХ століття) / І.Я. Жорова // Інноваційна діяльність в освіті: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. Частина I // Под общ. редакцией Г.П. Новиковой – Ярославль-Москва: Издательство «Канцлер», 2013. С.360–366.

До 70-річчя академії

навчального часу працювали в майстернях і проходили практику з водіння трактором і комбайном.

Безумовно, ефективність виконання поставлених завдань залежала, у першу чергу, від досвіду та кваліфікації працівників інституту. Так, якщо в 1950 році в інституті працювало 13 осіб, то вже через 10 років, у 1960 – 24 особи. З них вищу педагогічну освіту мали 90% працівників, решта – вищу спеціальну освіту (сільськогосподарську, музичну тощо). Керівництво дбало і про те, щоб в інституті працювали досвідчені й авторитетні спеціалісти. Так, у цей час 28% працівників мали стаж педагогічної роботи від 4 до 10 років, 12% – від 10 до 15 років, 28% – від 15 до 25 років і 24% мали досвід роботи в школі 25 років і більше. Показово є й така статистика: у 1959 році майже 92% працівників інституту мали досвід керівної роботи у шкільній системі. Отже, інститут об'єднав кращі на той час педагогічні сили. Тут працювали відомі в області та за її межами педагоги, методисти. Це завідувач кабінету хімії та біології, заслужений учитель В.М. Коменська, завідувач кабінету математики Н.І. Пукало, завідувач кабінету історії та географії, відомий краєзнавець М.М. Авдальян, завідувач кабінету української мови і літератури М.І. Юрженко, завідувач кабінету фізики Т.О. Каріо, заступник директора інституту А.С. Шейкман, завідувач кабінету російської мови Л.С. Юріна, завідувач кабінету початкових класів – З.Г. Діброва¹⁷.

У 1961 році заклад було перейменовано в Херсонський обласний інститут удосконалення кваліфікації вчителів (облГУКВ). Перед ним постало нове завдання: у короткий термін охопити курсовою перепідготовкою всіх шкільних учителів. Інститут повинен був забезпечити:

- підвищення ідейно-теоретичного рівня педагогічних кадрів;
- ознайомлення вчителів зі змістом та організацією навчально-виховної роботи у світлі нових документів;
- розширення знань з теорії та методики викладання предметів, ознайомлення з основами промислового виробництва, досягненнями науки, техніки й культури.

Інститут знаходився в постійному пошуку нових форм роботи, які були б спрямовані на підвищення науково-теоретичного та методичного рівня педагогів. Серед них чільне місце займають: організація роботи постійнодіючих виставок передового педагогічного досвіду, проведення семінарів, організація екскурсій на виробництво, відвідування опорних шкіл, розробка методичних посібників тощо.

У 1962-1963 роках відповідно до планів навчальних кабінетів здійснювалися виїзди в усі райони області з метою вивчення стану викладання навчальних предметів, рівня

---

¹⁷ Черноострівець Л.С. Щоб дати вчителю крила / Л.С. Черноострівець, В.Ф. Кудрявцева, С.Г. Водотика. – Джерела. – №39-40. – С.7-10.

До 70-річчя академії

виховної роботи, надання методичної допомоги, підготовка районів до участі в обласних семінарах та педагогічних виставках, контроль за виконанням нормативних актів шкільної освіти, вивчення роботи дошкільних установ та ін.

Зусилля працівників інституту були спрямовані на пере-підготовку вчителів для роботи за новими програмами. Майже з усіх предметів вона здійснювалася на одно- та двотижневих семінарах. На цих семінарах працівники інституту детально ознайолювали вчителів з новими програмами й підручниками, які пропонувалися для запровадження в школах. Ефективною формою роботи було проведення семінарів з керівниками районних методичних об'єднань, які згодом оперативно інформували вчителів про актуальні проблеми освіти.

Системна робота з педагогами Херсонщини сприяла вдосконаленню фахової та науково-методичної підготовки вчителів, і, як результат, – підвищенню ефективності уроків у школі.

Продуктивно продовжив роботу з реалізації завдань політехнічного навчання в 1963 році й наступний директор інституту – А.П.Сотник (1963-1965). Цього ж року закладу було надано нове приміщення – будинок № 27 по проспекту Ушакова.

У жовтні 1964 року вперше був проведений обласний семінар учителів-майстрів, які досягли значних успіхів у виготовленні оригінального навчального приладдя та мали здібності до конструювання й винахідництва. Тоді ж при інституті на громадських засадах було створено відповідний методичний кабінет. Його метою стало надання допомоги педагогам щодо створення власноруч навчального приладдя.

Як свідчать підсумки громадського огляду навчального обладнання в загальноосвітніх школах УРСР (1965 рік), Херсонщина була визнана однією з чотирьох кращих областей. Зокрема на колегії Міністерства освіти УРСР було зазначено, що з метою запровадження передового досвіду з обладнання навчальних кабінетів та організації в них роботи в Херсонській області створено 40 опорних кабінетів. При опорних школах та в інституті вдосконалення кваліфікації вчителів створено конструкторське бюро, які розробляли прилади й діючі моделі з фізики. За час громадського огляду в області проведено 200 семінарів-практикумів, якими охоплено 5800 учителів. Проведення таких заходів сприяло активізації роботи вчителів, виробленню умінь і навичок у виготовленні та використанні навчально-наочних посібників.

Значну допомогу у вирішенні означених питань надавали організовані на Херсонщині постійні тематичні виставки саморобних наочних посібників. Так, у березні 1964 року в місті Херсоні працювала обласна виставка наочних посібників з хімії і біології, де експонувалося 426 електрифікованих, автоматично діючих приладів, стендів, таблиць, муляжів, вологих препаратів та інших посібників. Виставка дала змогу вчителям обмінятися

До 70-річчя академії

досвідом своєї роботи й активізувала їх діяльність у виготовленні навчальних посібників для поповнення обладнання кабінету¹⁸.

З метою поширення передового педагогічного досвіду щодо зміцнення матеріально-технічної бази шкіл працівники інституту розробляли і надсилали на місця методичні листи, плакати, альбоми й креслення з виготовлення саморобних наочних навчальних посібників, обладнання навчальних кабінетів.

З питань програмованого навчання на Херсонщині також реалізовувався комплекс заходів (семінари, обласні педагогічні читання, науково-практичні конференції). Ці питання також включено до програм курсової перепідготовки вчителів.

Про ефективність організованої роботи свідчать результати республіканського огляду творчості працівників народної освіти з програмованого навчання в загальноосвітніх школах УРСР. Так, за успіхи в конструюванні машин для програмованого навчання і впровадження їх у практику своєї роботи нагороджено грамотами Міністерства УРСР учителів Херсонщини (Лисенка М.Т. – учителя Високопільської середньої школи, Кравцова Л.В. – учителя Новокаховської восьмирічної школи №2, Никифорова А.О. – учителя середньої школи №9 м. Херсона, Пшикіну Л.П. – учителя школи робітничої молоді №5 м. Херсона, Шпака Г.О. – учителя Каховської середньої школи №1), грошовою премією (Адамович М.А. – учителя середньої школи №31 м. Херсона, Гиренка Ю.Я. – учителя Новокаховської середньої школи №1, Яновського В.С. – учителя Новокаховської середньої школи №1). Високі показники роботи педагогів Херсонщини щодо запровадження політехнічного навчання стали результатом системної роботи Херсонського облІУКВ¹⁹.

У 1965 році інститут знову очолив М.С. Чернявський, який продовжив реалізацію основних завдань розвитку освіти згідно з потребами політехнічного навчання.

Цього ж року в інституті були відкриті 2 методичні кабінети: технічних засобів навчання та навчального кіно. Зміст їх діяльності визначався Положенням про кабінет навчального кіно при обласному (Київському) інституті вдосконалення вчителів (1962) і полягав у наданні методичної та організаційно-технічної допомоги навчальним закладам щодо використання технічних засобів у навчально-виховному процесі; здійсненні методичної підготовки вчителів на семінарах і в процесі курсової підготовки; веденні фільмографічної та бібліографічної

¹⁸ Постанова «Про підсумки громадського огляду навчального обладнання в загальноосвітніх школах Української РСР» від 11.06.1965 року // Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти Української РСР. – 1965 – № 14. – С. 14–24.

¹⁹ Наказ «Про підсумки республіканського огляду творчості працівників народної освіти в справі програмованого навчання в загальноосвітніх школах УРСР» №149 від 10.06.1966 року // Збірник наказів та розпоряджень Міністерства освіти Української РСР. – 1966 – № 12. – С. 13–17.

До 70-річчя академії

роботи; проведений спільно з телецентром передач з питань навчальної та виховної роботи.

Завдяки плідній роботі цих кабінетів тільки протягом 1966-1967 навчального року під час курсів навичками користування технічними засобами навчання оволоділи 1240 чоловік, склали екзамени на право кінодемонстрації вузькоплівкових фільмів 350 працівників народної освіти області²⁰.

З метою популяризації кращих надбань педагогічного досвіду було обладнано постійну педагогічну виставку. Підготовлені інститутом експонати, що висвітлювали досвід роботи передових учителів шкіл Херсонщини, були представлені й на республіканській педагогічній виставці.

У 1966 році на виконання Постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи подальшого поліпшення роботи середньої загальної освіти» було окреслено низку заходів, спрямованих на підвищення якості виховної роботи, ролі школи в керуванні всім комплексом виховних впливів, що формують особистість школяра.

Одним із заходів реалізації означеної постанови стало впровадження в середніх школах посади організатора поза-класної та позашкільної роботи. І Херсонський облЛУКВ з перших днів уведення цієї посади спрямував свою роботу на підвищення ідейно-теоретичного рівня організаторів, удосконалення їхньої педагогічної майстерності, забезпечивши диференційований підхід до забезпечення підвищення кваліфікації. Зокрема для організаторів з досвідом роботи і початківців складалися різні навчальні плани.

Розвиток шкільної освіти об'єктивно потребував від учителя не тільки засвоєння певної суми знань, але й оволодіння досвідом творчої діяльності, активного включення у творчі пошуки. Безумовно, проблема залучення вчителів до педагогічної творчості та науково-дослідницької діяльності існувала й раніше, однак тепер вона набувала особливої актуальності. На підтвердження цього лунало чимало доповідей на республіканській нараді активу працівників народної освіти про підсумки першого року перебудови роботи шкіл республіки у світлі рішень XXI з'їзду КПРС та Закону «Про зміцнення зв'язку школи з життям». Так, міністр освіти УРСР тов. Білодід зазначав, що «...важлива роль відводиться педагогічній науці в перебудові науки. Вона повинна бути науковим променем, який освітлює перебудову, що йде в школі... Керівники шкіл мають бути справжніми організаторами творчої роботи. Вони повинні створювати атмосферу творчих шукань»²¹.

²⁰ Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної педагогічної освіти педагогічних кадрів: Нам 60 / А.М. Зубко (голова редкол.). – Херсон: РІПО, 2004. – 130 с.

²¹ Стенограма республіканської наради активу працівників народної освіти про підсумки першого року перебудови роботи шкіл республіки у світлі рішень
ТАВРИЙСЬКИЙ ВІСНИК ОСВІТИ. – 2014. – Спецвипуск. 17

До 70-річчя академії

Херсонському облІУКВ відводилася важлива роль у забезпеченні наукової основи в методичній роботі педагогів. Тож у 1966 році при інституті почав працювати лекторій наукової інформації для вчителів.

У 1967-1968 навчальному році під час курсової перепідготовки від 50% до 80% відводилося на лекції науково-теоретичного характеру. Для участі в роботі курсів залучалися кваліфіковані викладачі вищих навчальних закладів, Бериславського педагогічного училища, кращі вчителі. Був створений постійний склад лекторів. Уперше почав здійснюватися диференційований підхід при комплектуванні груп слухачів курсів і семінарів.

У 1967 році у складі інституту діяло вже 15 кабінетів: педагогіки, дошкільного виховання, початкових класів, мови і літератури, іноземних мов, фізики і математики, історії і географії, біології і хімії, шкіл-інтернатів, навчального кіно, технічних засобів навчання, фізичного виховання, позакласної і позашкільної роботи, виробничого навчання, вечірніх шкіл²².

Одним з основних напрямів діяльності Херсонського облІУКВ було надання методичної допомоги рай(міськ)методкабінетам в організації методичної роботи, самоосвіти педагогічних кадрів. Методична допомога проводилася відповідно до чинного Положення про методичну роботу й була спрямована на підвищення якості знань учнів, подолання дрібничництва, удосконалення педагогічної майстерності вчителів.

Основними формами методичної роботи було обговорення доповідей з досвіду роботи, доповідей науково-теоретичного й психолого-педагогічного характеру, проведення відкритих уроків, організація практичних занять з питань проведення лабораторних і практичних робіт, надання консультацій тощо. Особливий акцент в роботі предметних і методичних комісій ставився на опрацювання питань науково-теоретичного й психолого-педагогічного характеру.

Однією з нових форм роботи з удосконалення кваліфікації педагогічних кадрів були школи передового педагогічного досвіду, що створювалися на базі кращих шкіл, педагогічні колективи яких творчо працювали над реалізацією навчально-виховних завдань. У 1967-1968 навчальному році в інституті було створено першу обласну картотеку передового педагогічного досвіду, підготовлено рекомендації щодо обладнання шкільних кабінетів історії і суспільствознавства.

На увагу заслуговує також робота опорних шкіл Херсонщини. Їх основними завданнями були: упровадження в практику роботи школи останніх досягнень педагогічної науки;

XXI з'їзду КПРС та закону про зміцнення зв'язку школи з життям // ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп. 15. – Сп. 2711. – Арк.51, 53.

²² Зубко А.М. Історія розвитку Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (1944–2009) / А.М. Зубко, Т.Г. Морева. – Херсон: РІПО, 2009. – 44 с.

До 70-річчя академії

накопичення інформації, вивчення й пропаганда досвіду вчителів-новаторів і передових шкіл, проведення педагогічних експериментів з найбільш актуальних питань, що стояли перед радянською школою. Слід зазначити, що опорні школи могли працювати як над усім колом зазначених питань, так і з окремої проблеми. Основними формами роботи з учителями були експериментальна діяльність, демонстрація на практиці передових методів педагогічної праці, відвідування інших шкіл з метою вивчення їх досвіду і надання їм практичної допомоги, проведення шкільних та участь у районних науково-практичних конференціях, педагогічних читаннях, організація виставок передового досвіду тощо²³. Інститут здійснював методичне керівництво вчителями через опорні школи, співпрацюючи відділами народної освіти.

Важливою ланкою системи підвищення кваліфікації в цей час стала самоосвіта педагога. Інститут надавав учителям систематичну допомогу з її організації. На початку навчального року до всіх міст і районів Херсонщини надсилалися орієнтовна тематика для самостійної роботи вчителів, тематика семінарів, список рекомендованої літератури. Під час роботи над обраними темами вчителі одержували консультації від методистів інституту. У результаті опрацювання певних проблем учителі виступали з доповідями й рефератами на курсах, семінарах, педагогічних читаннях та науково-практичних конференціях.

В умовах прискорення науково-технічного та соціального прогресу більш яскраво проявлявся зв'язок між освітою, наукою й виробництвом. Рівень освіченості кадрів усе більше впливав на розвиток економіки, підвищення її ефективності. Тому не випадково ідейна спрямованість тогочасного суспільства, зокрема і XXIV з'їзд КПРС, визначили нові пріоритети розвитку радянської школи, що зумовлювало підвищення вимог до вчителя, його науково-теоретичного рівня, методичної підготовки та педагогічної майстерності. Це детермінувало основні напрями комплексного вдосконалення змісту, організаційних форм і методів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у Херсонському облІУКВ.

Плекаємо паростки педагогічної творчості. У кінці 1960-х років ускладнюються завдання, котрі вирішувала система після-дипломної освіти, оскільки науково-технічний прогрес зумовив стрімке збільшення обсягу інформації, яку мали опанувати учні, що вимагало від педагогів постійного творчого вдосконалення методик навчання, пошуку способів формування в молодого покоління пізнавального інтересу та стійкої потреби до систематичного поповнення знань.

Новий етап розвитку системи підвищення кваліфікації вчителів ознаменувався виходом постанови ЦК КП України «Про

²³ Положення про опорні школи // Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти Української РСР. – 1964 – № 6. – С. 10–11.

До 70-річчя академії

підготовку і виховання учительських кадрів в Українській РСР» (1968), що спрямовувала роботу системи післядипломної освіти на підвищення науково-теоретичного рівня та методичної кваліфікації учителів, на їх підготовку до роботи за новими навчальними планами і програмами, на піднесення в районах і школах методичної роботи, вивчення, узагальнення і впровадження передового педагогічного досвіду (ППД)²⁴.

У цей період освітніх змін колектив інституту очолювали Георгій Якович Колінько (1969–1970) та Лідія Іванівна Луценко (1970–1974). Діяльність інституту була спрямована на:

- організацію й методичне керівництво роботою з підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти;
- узагальнення і впровадження в практику роботи шкіл інноваційних засобів навчання й виховання, результатів науково-педагогічних досліджень;
- керування методичною роботою в школах;
- організацію експериментальної діяльності;
- контроль за станом навчально-виховної роботи шкіл і ефективністю підвищення кваліфікації кадрів;
- надання допомоги районним (міським) методичним кабінетам.

У структурі інституту на той час діяло 19 навчально-методичних кабінетів, які забезпечували реалізацію зазначених завдань²⁵.

У кінці 1960-х років у країні почався поступовий перехід на нові навчальні плани та програми. Тож інститут активно долучився до відповідної підготовки педагогів. Зокрема було передіготовлено 545 учителів початкових класів. Крім того, у районах і містах області проведено 226 семінарів, якими охоплено 2750 осіб. Основним змістом роботи постійно діючих семінарів було надання допомоги вчителям усіх категорій в оволодінні найбільш складними темами нових програм, у проведенні лабораторних і практичних робіт, відкритих уроків, конференцій, екскурсій тощо. Була організована робота пересувних бібліотек для учителів найбільш віддалених районів.

Зміни, що відбувалися на початку 70-х років в системі освіти, спричинили оновлення змісту і форм підвищення кваліфікації вчителів на районному та шкільному рівнях. З'явилися нові організаційні форми здійснення методичної роботи: стажування, наставництво, творчі групи та ін. Для координації методичної роботи в області була створена навчально-методична рада інституту. До її компетенції належали:

- аналіз ефективності діяльності навчально-методичних кабінетів інституту, районних (міських) методичних кабінетів та

²⁴ Жорова І.Я. Розвиток системи підвищення кваліфікації педагогів в Україні другої половини ХХ – початку ХХІ століття // Педагогічний альманах : Збірник наукових праць. Випуск 8. – Херсон: РІПО, 2010. – С. 246-250.

²⁵ Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів: Нам – 60 / А.М. Зубко (голова ред.кол.). – Херсон: РІПО, 2004. – 130 с.

До 70-річчя академії

визначення шляхів удосконалення їх роботи;

- аналіз та узагальнення ППД та вироблення пропозицій щодо запровадження його в практику роботи шкіл;
- сприяння пошуку та використанню в навчально-виховному процесі сучасних форм, методів та засобів навчання;
- вивчення питань, що входять до компетенції навчально-методичної ради, безпосередньо в школах області за дорученням Херсонського обласного відділу народної освіти.

У 1970–1974 роках колектив інституту суттєву увагу приділяв упровадженню нових програм і підручників у навчально-виховний процес шкіл, застосуванню проблемного методу навчання, дослідництву, самостійній роботі учнів, використанню технічних засобів навчання.

Учителі також залучалися до експериментально-дослідницької роботи під керівництвом науково-дослідних інститутів педагогіки та психології УРСР (апробація навчальних планів та програм, підручників, факультативів)²⁶.

Зокрема експериментальна робота в області в цей період проводилась з двох питань: перевірки нових програм і підручників у 3-х класах на базі шкіл Білозерського району та проекту нової програми з історії СРСР для 9 класів у середніх школах №37, №50 м. Херсона, Цюрупинській школі №2. Результати експериментальної роботи були обговорені в травні 1971 року на обласній науково-практичній конференції та надіслані до Інституту змісту і методів навчання АПН СРСР²⁷.

Методична робота в області була організована згідно з вимогами нового «Положення про методичну роботу з учителями загальноосвітніх шкіл Української РСР» (1970 р.) і спрямована на оволодіння новими методами і прийомами організації навчальних занять, підвищення ідейно-теоретичного, наукового й методичного рівня викладання та вдосконалення педагогічної майстерності вчителів.

Спільно з інститутом допомогу вчителям надавали 20 районних (міських) методичних кабінетів, 125 опорних шкіл і 192 школи передового педагогічного досвіду, лекторії, університети наукових знань.

Значна робота проводилась інститутом зі створення шкільних методичних кабінетів. Були розроблені умови конкурсу на кращий методичний кабінет, надіслані в райони пам'ятки про організацію методичної роботи в школі, де зверталась увага на організацію роботи методичної ради опорних шкіл, умови запровадження наукової організації праці²⁸.

²⁶ Жорова І.Я. Розвиток системи підвищення кваліфікації педагогів в Україні другої половини ХХ – початку ХХІ століття // Збірник наукових праць. Педагогічний альманах. Випуск 8. – Херсон: РІПО, 2010. – С. 246-250.

²⁷ Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів: Нам – 60 / А.М. Зубко (голова ред. кол.). – Херсон: РІПО, 2004. – 130 с.

²⁸ Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів: Нам – 60 / А.М. Зубко (голова ред. кол.). – Херсон: РІПО, 2004. – 130 с.

До 70-річчя академії

Окремі школи м. Херсона, Нової Каховки, Генічеського, Каховського районів перейшли на кабінетну систему навчання. Досвід роботи середньої школи №36 м. Херсона з цього питання був занесений у Книгу трудової слави міста й області та експонувався на Всесоюзній виставці досягнень народного господарства. На базі навчального закладу проводилися семінари-практикуми керівників шкіл міста й області, відкриті виховні заходи, педагогічні ради.

На початку 1970-х років посилилася роль інституту як науково-методичного центру підвищення фахового рівня освітан області. Відповідно до завдань, поставлених перед загальноосвітньою школою, інститутом проводилася робота зі здійснення комплексного підходу до виховання. Заклад спрямовував роботу педагогічних колективів області на вдосконалення всіх напрямів виховної роботи з дітьми на уроках і в позанавчальний час, забезпечення координації і взаємодії шкіл, позашкільних установ, виробничих колективів, батьківської громадськості.

Ураховуючи результативну роботу за цим напрямом, у 1973 році за дорученням Міністерства освіти та Педагогічного товариства УРСР на базі інституту відбулася міжреспубліканська конференція з проблеми «Класний колектив як об'єкт виховання», у якій узяли участь понад 300 вчених, працівників науково-дослідних установ, учителів Радянського Союзу.

У цей період значно покращилася матеріальна база інституту. Було обладнано навчально-методичні кабінети фізики, хімії, біології, дошкільного та естетичного виховання. Придбано нову проекційну та звукову апаратуру, наочні посібники, лабораторне обладнання. Фільмотека інституту нараховувала 796 навчальних кінофільмів, 1800 діафільмів, 260 серій діапозитивів, 400 грампластинок.

У 1974 році директором закладу призначений Сергій Іванович Тестін (1974–1978). Роботу інституту було спрямовано на завершення переходу до загальної середньої освіти молоді. Особлива увага зверталася на комплексне виховання учнів, поліпшення внутрішньшкільного контролю, посилення ролі кабінетної системи навчання, дієвості впровадження передового педагогічного досвіду.

У другій половині 70-х років інститут працював над підвищенням результативності навчально-виховного процесу школи. Актуальними в цей час були питання наукової організації праці, оптимізації форм, засобів і методів навчання. Інститут відіграв у їх вирішенні важливу роль, оскільки координував роботу методичних служб районного й шкільного рівнів з організації проблемних постійно діючих семінарів, практикумів, шкіл передового педагогічного досвіду, творчих груп. Результатом цілеспрямованої системної роботи стало підвищення інтересу вчителів до вивчення та запровадження нових педагогічних ідей.

До 70-річчя академії

Позитивно вплинуло на якість роботи педагогів і запровадження атестації вчителів згідно із Законом Української РСР «Про народну освіту» (1974). Запровадження атестації педагогічних кадрів стимулювало всі ланки системи підвищення кваліфікації до пошуку нових ефективних форм роботи з педагогами, спонукало до вдосконалення методичної роботи та виводило на новий рівень самоосвітню роботу освітян.

Одним із завдань самоосвіти вчителів було вдосконалення науково-теоретичної та технологічної підготовки, ознайомлення зі змістом і методикою викладання за новими програмами. У самостійній роботі велика увага зверталася на впровадження в практику навчально-виховної роботи принципів поєднання навчання з життям, вивчення передового педагогічного досвіду, використання технічних засобів навчання, виготовлення й застосування наочних посібників. Велика увага також приділялась організації та якості самоосвітньої роботи вчителів. Крім опрацювання теоретичних і методичних питань, учителі вивчали нові технології виробництва²⁹.

Зазначений період охарактеризувався активізацією діяльності науковців, керівників освіти, учителів-практиків щодо розробки загальнотеоретичних та науково-методичних засад організації роботи педагога, які знайшли своє відображення в монографіях, навчальних посібниках, методичних рекомендаціях, статтях.

У 1978 році інститут очолила Євгенія Іванівна Коломийцева (1978-1981). Під її керівництвом у 1980 році вперше в області розпочалася робота над єдиною науково-методичною проблемою «Оптимізація навчально-виховного процесу».

Слід зазначити, що в практику роботи інституту ввійшли педагогічні читання з різних питань патріотичного, ідейно-морального виховання учнів. Навчально-методичним кабінетом виховання було розроблено різні форми позакласної та позашкільної роботи. Широке поширення отримали суспільно-політичні клуби, об'єднання за інтересами, клуби вихідного дня, клуби інтернаціональної дружби, шкільні музеї.

У процесі роботи над єдиною науково-методичною проблемою області, з метою об'єднання зусиль освітян Херсонщини в напрямі оптимізації навчально-виховного процесу проведено обласну науково-практичну конференцію з цього питання. Під керівництвом інституту в школах області були створені зразкові навчальні кабінети, ідеологічні комплекси, кабінети для учнів «Сам навчайся, сам працюй».

Херсонський обласний інститут удосконалення кваліфікації вчителів у 1981 році втретє змінив адресу і кабінети розташувалися в новому приміщенні по вулиці Паризької Комуни,

²⁹ Жорова І.Я. Розвиток системи підвищення кваліфікації педагогів в Україні другої половини ХХ – початку ХХІ століття // Збірник наукових праць. Педагогічний альманах. Випуск 8. – Херсон: РІПО, 2010. – С. 246-250.

До 70-річчя академії

буд. 1.

В умовах реформування освіти інститут став центром підвищення науково-дослідницької, методичної та фахової підготовки педагогів. Його діяльність була спрямована на впровадження в практику роботи школи досягнень педагогічної науки. Друковані видання інституту, що узагальнювали ППД, були важливим засобом поширення ефективних форм і методів роботи освітян.

Однією з дієвих форм роботи з учительством залишалися школи передового педагогічного досвіду. Інститут вивчав їхню роботу, узагальнював, поширював та впроваджував у навчально-виховний процес. Матеріали ППД працівники інституту узагальнювали в методичних рекомендаціях, бюлетенях, буклетах, альбомах тощо. Уведення такої форми поширення передового досвіду сприяло широкому залученню освітян до впровадження досягнень педагогічної науки та досвіду в практику.

На увагу заслуговує позитивний досвід роботи за цим напрямом Каховського районного відділу народної освіти. Провідна роль у роботі з педагогічними кадрами району відводилася шкільним педагогічним та методичним кабінетам, де були зібрані матеріали на допомогу вчителю.

У формі картотек, грамзаписів, навчально-методичної літератури, діатек, «Сигналів», педагогічних бюлетенів шкільні методичні кабінети та міський методичний кабінет забезпечували оперативне інформування вчителів про досягнення психолого-педагогічної науки, ППД, зміни в навчальних планах і програмах.

У визначенні об'єктів та змісту ППД міський відділ народної освіти користувався бібліотекою ППД (видається Міністерством освіти Української РСР), обласною картотекою ППД (створена при обласному ІУКВ), адресами ППД (рекомендованими облВНО та ІУКВ).

Після глибокого вивчення досвіду, його узгодження з умовами та можливостями кожної школи здійснювалася його пропаганда та впровадження в практику роботи школи, учителів. Досвід поширювався через семінари, семінари-практикуми, методичні об'єднання, школи ППД, карти-таблиці «Географія передового досвіду» та ін.

У Каховському міськВНО та міськметодкабінеті відстежувалася чітка система отримання зворотної інформації про хід упровадження ППД через заповнення спеціальних контрольних карток, у яких фіксувалися об'єкти впровадження, результати. Велася також і спеціальна картотека потенційних об'єктів ППД³⁰.

Створення системи вивчення, узагальнення та впрова-

³⁰ Докладная записка об опыте работы Каховского городского отдела народного образования Херсонской области по управлению школами // Збірник наказів та інструкцій Міністерства освіти Української РСР. – 1981 – № 4. – С. 11–20.

До 70-річчя академії

дження передового педагогічного досвіду вчителів, вихователів, колективів установ народної освіти й методичних служб дозволило відійти від стихійності в пошуку й узагальненні кращих зразків педагогічної практики, зробити цей процес цілеспрямованим, скоординованим.

У 1982 році Херсонський облІУКВ очолила доцент Лідія Севастянівна Черноостровець (1982-1999), спрямувавши роботу колективу на творчу реалізацію завдань, що стояли перед освітою регіону. Відтак посилилася роль інституту як науково-методичного центру неперервного підвищення кваліфікації вчителів.

Саме в цей період в інституті активізувалася робота щодо вдосконалення змісту і форм роботи з учителями в напрямі розвитку їхньої педагогічної творчості. У практиці роботи інституту широкого поширення набули проблемні лекції, творчі семінари, семінари-практикуми, зональні семінари, виїзні ради інституту, конференції з обміну досвідом тощо. Застосування таких форм роботи з педагогами актуалізувало знання теорії і особистий досвід, сприяло інтенсифікації засвоєння навчального матеріалу, розвивало творчий потенціал учителів.

Набули подальшого розвитку й організаційно-методичні засади виховної роботи в області. З метою забезпечення комплексного підходу до організації виховної роботи в області навчально-методичним кабінетом виховної роботи розроблено Положення про ідеологічні комплекси, до складу яких увійшли: педагогічний кабінет, кабінет педагогічного всеобучу батьків, зал символіки, піонерська кімната, музей матері, музей бойової та трудової слави. Ці комплекси створювалися майже в кожній школі Херсонщини.

Характерними рисами діяльності інституту в цей період стали масовий характер роботи щодо підвищення кваліфікації, розвиток творчих основ у діяльності педагогів, орієнтація на використання активних форм навчання, інтенсивний пошук педагогічних рішень, що забезпечують підвищення науково-методичного рівня навчального процесу в навчальних закладах регіону.

Формуємо науковий світогляд педагога. Реформування шкільної освіти, що було запроваджено у 80-х роках, вимагало оновлення змісту та форм роботи з педагогами. Поєднання навчання з виробничою працею, зв'язок навчальної і виховної роботи з виробництвом, перетворення праці в школі з епізодичної на систематичну висунули нові важливі завдання в галузі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Це змінило акценти змісту перепідготовки вчителів у напрямі оптимізації й інтенсифікації навчально-виховного процесу, інтеграції змісту навчання, науково-творчого підходу в роботі вчителя, експериментальної роботи, вивчення і впровадження інноваційних методик навчання. Нові методичні завдання потребували від інституту нового осмислення діяльності закладу

До 70-річчя академії

та побудови нової системи роботи з педагогами Херсонщини.

Важливим завданням закладу в середині 1980-х років була реалізація основних напрямів реформи загальноосвітньої та професійної школи. З огляду на це в 1985-1986 навчальному році працівники інституту провели перепідготовку всіх учителів початкових класів області для роботи з дітьми шестирічного віку.

Принципово новим стало завдання комп'ютерного всеобучу педагогічних кадрів. Це було зумовлено введенням у школи курсу основ інформатики. Тож у 1986 році педагоги, які мали викладати нові предмети «Основи інформатики і обчислювальної техніки», пройшли курсову перепідготовку.

З метою підвищення ролі інституту вдосконалення вчителів як науково-методичного центру в 1986 році було створено кафедру педагогіки і психології, яку очолив кандидат педагогічних наук В.М. Великий. У перші роки роботи кафедри особлива увага приділялася питанням підвищення кваліфікації вчителів з проблем педагогіки й психології навчання та виховання.

Значною подією як для інституту, так і для всіх освітян Херсонщини в 1987 році стало будівництво нового приміщення закладу по вулиці Покришева, буд. 41, де всі його структурні підрозділи знаходяться й зараз.

Інститут розміщений у триповерховому навчально-методичному корпусі. Його загальна площа – 4,1 тис. кв. м. Тепер він має 9 аудиторій, розрахованих на 30–40 слухачів, велику аудиторію на 80 слухачів, 2 лабораторії для вивчення мов, мультимедійний кабінет і кабінет інформатики, кімнату для зустрічей, дискусій, круглих столів, конференц-залу, актову залу на 250 осіб, 15 кабінетів для науково-педагогічних і педагогічних працівників, бібліотеку з читальною залогою, Музей історії народної освіти, їдальню на 80 осіб. Усі приміщення повністю відповідають санітарно-гігієнічним вимогам. Площа навчальних приміщень на одного слухача – 20,1 кв. м³¹.

У цей час систематично здійснювалася робота щодо покращення кадрового забезпечення та навчально-матеріальної бази інституту, підготовки видавничої продукції, виявлення й поширення передового педагогічного досвіду.

З метою підготовки вчителя-новатора в інституті поступово здійснювався перехід від інформаційного до проблемно-методологічного підходу в підвищенні кваліфікації. Тож поряд з лекціями було запроваджено спецкурси, спецсемінари, семінари-практикуми та інші форми роботи, що сприяли активізації творчої діяльності слухачів. Практична спрямованість курсової підготовки забезпечувалася під час проведення ділових ігор, аналізу педагогічних ситуацій, організації дискусій, вирішення

³¹ Зубко А.М. Історія розвитку Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (1944–2009) / А.М. Зубко, Т.Г. Морева. – Херсон: РІПО, 2009. – 44 с.

проблемних питань тощо.

Одночасно з удосконаленням форм роботи з педагогами змінювались і підходи до формування змісту навчального матеріалу. Так, започатковано диференційований підхід до підвищення кваліфікації різних груп слухачів залежно від стажу роботи, рівня підготовки, типу шкіл, інтересів і потреб учительства. Ураховуючи актуальність підготовки вчителя до формування в учнів діалектико-матеріалістичного світогляду засобами наукових дисциплін, які вивчаються в школі, було посилено світоглядні аспекти підвищенні кваліфікації вчителів.

В умовах реалізації реформи школи зросло значення методичної служби на районному та шкільному рівнях. У 1986 році набуло чинності нове Положення про методичний кабінет та методичну роботу, що визначило нові пріоритети в роботі методичних служб області. Цей період характеризується координацією внутрішньошкільної методичної роботи із заходами, що проводилися в районі. У планах визначалась участь кожного вчителя, залежно від його підготовки, у діяльності педагогічних рад, методичних об'єднань, опорних шкіл та шкіл передового педагогічного досвіду, творчих груп, у педагогічних читаннях і конференціях, у проведенні відкритих уроків та ін.

Поряд із груповими та колективними формами методичної роботи основною формою підвищення кваліфікації залишалась індивідуальна самоосвітня робота. Важливе значення в роботі з педагогічними кадрами в міжкурсовий період інститут надавав курсовим і післякурсним завданням, виконання яких активізувало самостійну роботу вчителів перед курсами, робило її більш цілеспрямованою, сприяло підготовці педагогів до роботи в теоретичних та практичних формах навчання на курсах. Післякурсні завдання сприяли більш глибокому засвоєнню вчителями наукової інформації з тематики курсів. Залежно від рівня професійної підготовки вчителя в інституті практикувалися післякурсні завдання трьох видів: дослідницькі, методичні, практичні. Кабінети інституту надавали індивідуальну допомогу у виконанні цих завдань, залучаючи до цього за потреби наукових працівників, допомагаючи в проведенні педагогічного експерименту.

Післядипломна освіта набувала ознак неперервного процесу, основними компонентами якого ставала курсова підготовка, міжкурсова методична робота і самоосвіта, що позитивно впливало на підвищення рівня професіоналізму педагога, а відтак і на якість шкільної освіти.

У 1987 році за успіхи у Всесоюзному соціалістичному змаганні організацій і закладів системи Міністерства освіти СРСР, успішне виконання завдань дванадцятої п'ятирічки інститут був нагороджений перехідним Червоним прапором Міністерства освіти СРСР та ЦК профспілки працівників освіти, вищої школи і наукових установ, який і зараз знаходиться в Музеї історії народної освіти.

До 70-річчя академії

У кінці 1980-х років інститут перейшов на науково-лабораторну структуру, до складу якої входило 6 навчально-методичних лабораторій, що забезпечило подальший розвиток інституту як методичного центру області, а пізніше – з організацією 3-х кафедр в 1987 році, – науково-методичного центру.

Удосконалення роботи інституту знайшло своє вираження у співпраці з науково-дослідними установами. Так, у закладі було створено лабораторію з естетичного виховання АПН СРСР, що сприяло підвищенню науково-методичного рівня роботи, творчому зростанню слухачів, успішному запровадженню в практику результатів наукових досліджень³².

Як науково-методичний центр, інститут, крім інших напрямів роботи, працював на основі аналітичного підходу над темою «Підготовка управлінських кадрів із питань демократизації управління народною освітою»³³.

Новою формою роботи інституту стало підвищення кваліфікації педагогів одночасно з їхнім оздоровленням. Для цього поряд з інститутом зведено п'ятиповерхову будівлю під санаторій-профілакторій та гуртожиток. У 1990 році відкрито санаторій-профілакторій на 120 місць і готель на 70 місць для слухачів, які приїжджають на курси, обласні семінари, науково-практичні конференції, педагогічні читання.

Під санаторій-профілакторій відведено 4 поверхи будівлі. Загальна площа – 3,4 тис. кв. м. Усього житлових кімнат – 57, із них 37 – двомісні, 14 – тримісні, 2 – чотиримісні. У кожному блоці – 2 кімнати, гігієнічний душ, санвузол. Житлова площа на 1 слухача – 14,5 кв. м.

Санаторій-профілакторій має 36 лікувальних кабінетів, їдальню. Лікувальна площа на 1 особу – 11,2 кв. м. До послуг усіх слухачів також є перукарня, відеосалон.

Санаторій-профілакторій обладнаний сучасною медичною апаратурою, що дозволяє здійснювати лікування й профілактику типових для педагогів захворювань.

Житлові кімнати готелю розташовано: 4 – на II поверсі, 4 – на IV поверсі, 12 – на V поверсі. Усього 20 кімнат. Загальна площа готелю – 1,02 тис. кв. м³⁴.

Важливим аспектом діяльності інституту стало проведення масових педагогічних заходів: конкурсів, виставок, конференцій тощо. Так, з 1990 року на базі інституту почали проводитись обласні конкурси «Творчий учитель року», а з 1996 року – II (обласний) тур Всеукраїнського конкурсу «Учитель року».

³² Черноострівець Л.С. Щоб дати вчителю крила / Л.С. Черноострівець, В.Ф. Кудрявцева, С.Г. Водотика. – Джерела. – №39-40. – С.7-10.

³³ Крисюк С.В. Розвиток післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні (1944–1995 рр.): Монографія / Степан Васильович Крисюк. – Л.: ЛОНМІО, 1997. – 206 с.

³⁴ Зубко А.М. Історія розвитку Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (1944–2009) / А.М. Зубко, Т.Г. Морева. – Херсон: РІПО, 2009. – 44 с.

До 70-річчя академії

Інститут п'ять разів приймав учителів держави на III тур Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» з таких номінацій: «Математика» (1997), «Інформатика» (2002), «Зарубіжна література» (2004), «Початкові класи» (2008), «Трудове навчання» (2010).

На Херсонщині здійснювалася послідовна робота щодо естетичного виховання учнів. При інституті на громадських засадах було створено науково-методичну лабораторію естетичного виховання, яку очолив кандидат педагогічних наук, доцент В.Г. Бутенко. За його ініціативи в 1991 році проведена Міжнародна наукова конференція «Естетичне ставлення до мистецтва та процес його формування». У заході взяли участь працівники Всесоюзного науково-дослідного інституту мистецтвознавства Міністерства культури СРСР і Академії наук СРСР, Міністерства освіти Української РСР, члени Радянської Асоціації педагогів-дослідників, представники Болгарії та Польщі.

Дієвим засобом інтеграції науки в практику роботи навчальних закладів стали школи передового педагогічного досвіду. При інституті була створена картотека об'єктів передового педагогічного досвіду. Працівники спрямовували діяльність методичних служб області на поєднання процесу створення передового педагогічного досвіду з використанням в практиці досягнень педагогічної науки. Про ефективну роботу педагогів та якість матеріалів передового педагогічного досвіду свідчить занесення до центральної картотеки передового педагогічного досвіду УРСР досвіду роботи вчителя-методиста початкових класів школи №4 м. Нової Каховки Р. В. Маренюк³⁵.

Розвиток інституту як науково-методичного центру роботи з педагогічними кадрами значно підвищив науково-теоретичний і методичний рівень роботи у всіх районах Херсонщини з професійного розвитку педагогів та формуванню в них наукового світогляду.

Післядипломна педагогічна освіта як чинник розбудови національної школи. Суспільно-політичні та соціально-економічні зміни, які відбулися на початку 90-х років з проголошенням незалежності України, спонукали до пошуку нової освітньої парадигми. Дуже важливу проблему в цьому контексті мала розв'язати система післядипломної педагогічної освіти: допомогти педагогам віднайти відповідну вимогам часу методологію діяльності.

Суспільний виклик того часу вимагав від системи післядипломної освіти пошуку нових форм і методів роботи з педагогічними кадрами, оскільки тільки соціально-активний, творчий педагог, професіонал свої справи здатний забезпечити різно-

---

³⁵ Крисюк С.В. Розвиток післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні (1944–1995 рр.): Монографія / Степан Васильович Крисюк. – Л.: ЛОПМІО, 1997. – 206 с.

До 70-річчя академії

бічний розвиток дитини, виховати свідомого громадянина України.

З метою визначення тенденцій розвитку вітчизняної освітньої галузі в грудні 1992 року відбувся Всеукраїнський з'їзд працівників освіти, який розглянув концепцію розвитку освіти. У подальшому розглянута концепція стала основою постанови «Про Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття») (1993), де зазначено, що «педагогічні працівники мають стати основною рушійною силою відродження та створення якісно нової національної системи освіти. У зв'язку з цим головна увага має бути зосереджена на підготовці нового покоління педагогічних працівників, підвищенні загальної культури, професійної кваліфікації та соціального статусу педагога до рівня, що відповідає його ролі у суспільстві»³⁶.

Херсонський обласний інститут удосконалення кваліфікації вчителів був готовий до виконання поставлених державою завдань, адже мав чітко вибудовану структуру та якісний кадровий склад. У 1994 році до структури інституту входило 6 навчально-методичних лабораторій, які об'єднали 24 навчально-методичні кабінети, Південний центр інноваційних методик Академії наук України, Центр експрес-інформації, перспективного педагогічного досвіду, збільшилася до 8 кількість кафедр. У складі інституту було 28 базових шкіл, 7 дошкільних навчальних закладів, Школа педагогічної майстерності, спецфакультет «Психологія. Практичний психолог освіти».

Професорсько-викладацький склад мав високий науковий потенціал і педагогічний досвід: 2 члени-кореспонденти АПН; 4 доктори наук, у тому числі 3 професори; 26 кандидатів наук, у тому числі 17 доцентів; 2 особи навчалися в докторантурі, 4 – в аспірантурі. Методисти інституту: 92% нагороджені знаком «Відмінник освіти», 5 – навчалися в аспірантурі³⁷.

З 1992 року у зв'язку з розширенням функцій інституту, організацією кафедр, з метою забезпечення ефективного управління науково-методичною діяльністю при інституті створено вчену раду, яка отримала повноваження:

- ухвалювати навчальні програми, плани курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, авторські програми, плани спецкурсів, факультативів для загальноосвітніх навчальних закладів; рішення з питань навчального процесу;
- визначати основні напрями наукових досліджень в інституті та експериментальної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах області;
- оцінювати науково-педагогічну діяльність структурних підрозділів;
- приймати рішення щодо рекомендації кандидатур на

³⁶ Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»). – К.: Райдуга, 1994. – 64 с, С.48.

³⁷ Черноострівець Л.С. Щоб дати вчителю крила / Л.С. Черноострівець, В.Ф. Кудрявцева, С.Г. Водотика. – Джерела. – №39-40. – С.7–10.

До 70-річчя академії

присвоєння вчених звань доцента, професора.

Вчена рада інституту розглядала також інші питання діяльності закладу.

У 1993 році на базі інституту створено Музей історії народної освіти, у якому зібрано понад 1000 експонатів: книги навчально-виховного змісту, наочні посібники, роздатковий дидактичний матеріал, учнівські роботи різних видів, результати наукових, методичних, управлінських, практично-педагогічних пошуків, фотопам'ятки, конспекти уроків, плани виховних заходів, щоденники педагогічних спостережень, фотоплівки, фотографії – зразки обладнання уроку, предметного кабінету й класу, альбоми розвитку народної освіти в районі області.

Ініціаторами створення музею були О.Ф. Соколова, В.Д. Сергієнко, Й.М. Аптекарев, директор інституту Л.С. Черноостровець. Результатом їх роботи було те, що музей у 2000 році ввійшов до переліку музеїв, які перебувають у віданні підприємств та організацій, де зберігаються музейні колекції та музейні предмети, що є державною власністю й належать до державної частини Музейного фонду України.

Оскільки музей є джерелом інформації для відвідувачів, то пріоритетними формами та методами його роботи стали:

- оглядові та тематичні екскурсії;
- залучення слухачів курсів та студентів навчальних закладів області до виявлення, вивчення та описування педагогічних пам'яток із метою виховання дбайливого ставлення до вітчизняної культури;
- підготовка рефератів, статей, курсових, випускних та дипломних робіт, оглядів методичної літератури з педагогічної проблематики, певних видів навчальних посібників із використанням першоджерел, фондів зібрань музею³⁸.

На початку 1990-х років неперервність післядипломної освіти забезпечувалась органічним поєднанням курсової підготовки, роботи в міжкурсовий період та самоосвіти.

Курсова підготовка в інституті стала об'єднуючою ланкою післядипломної педагогічної освіти Херсонщини, яка, з одного боку, стимулювала самоосвітню діяльність педагога, а з іншого, впливала на характер і зміст методичних заходів у міжкурсовий період.

В інституті щорічно поглиблену курсову підготовку проходили понад 3000 педагогів, іншими формами перепідготовки було охоплено близько 4500 педагогів.

У курсовій перепідготовці значне місце відводилося практиці і стажуванню. Так, для керівників шкіл та дошкільних навчальних закладів проводилося стажування на об'єктах перспективного педагогічного досвіду області та України. У період

³⁸ Зубко А.М. Історія розвитку Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (1944–2009) / А.М. Зубко, Т.Г. Морєва. – Херсон: РІПО, 2009. – 44 с.

До 70-річчя академії

з 1991 по 1994 роки динамічні групи слухачів вивчали досвід роботи педагогічних колективів у Києві, Ужгороді, Львові, Дніпропетровську, Тернополі, Сумах, Рівному та інших містах України, а також у Москві, Ризі, Санкт-Петербурзі, Мінську. З числа таких стажерів створювалися творчі групи для роботи в міжкурсовий період над удосконаленням окремих аспектів практичної педагогічної та управлінської діяльності: демократизація і гуманізація управлінської діяльності; диференціація навчально-виховного процесу на основі педагогічної діагностики; введення в навчальний процес експерименту щодо інтегрованого та варіативного навчання; форми й методи інтенсифікації навчально-виховного процесу; новий господарчий механізм; контроль і керівництво навчальним процесом за вибором навчальних предметів тощо.

У ході ж курсової підготовки створювались і працювали експериментально-пошукові групи вчителів із різних напрямів. Результати їх роботи узагальнювались і впроваджувались у практичну діяльність.

Інтенсифікація навчального процесу на курсах відбувалася також завдяки постійній допомозі, що надавали лекторам та слухачам кабінет технічних засобів навчання, замкнена телесистема та відеосалон. У п'яти аудиторіях інституту були встановлені машини оперативного контролю рівня сприйняття навчального матеріалу та оцінки знань слухачів. Такий оперативний зворотний зв'язок допомагав у ході лекцій діагностувати рівень знань та корегувати навчальний процес.

Слід відзначити успішну роботу інституту щодо інтеграції науки в навчальний процес. Про це свідчить проведення міжнародних, всеукраїнських, регіональних симпозіумів, конференцій, семінарів, педагогічних читань, за результатами яких, як правило, видавалися збірники матеріалів. Так, у 1994 році було проведено міжнародну українсько-канадську конференцію.

Задля реалізації ідеї науково-методичного центру, в інституті було створено й забезпечено активну діяльність міжгалузевих наукових центрів: АПН України – інститут – з інноваційних методик та естетичного виховання; Київський інститут психології – інститут – з диференціації навчального процесу; Херсонський педагогічний інститут – інститут – з діагностики рівня знань учнів.

Кафедри, як основні структурні підрозділи інституту, здійснювали комплексні наукові дослідження з проблем професійного розвитку педагогів. Результати такої роботи висвітлювались у численних наукових, науково-методичних, навчальних виданнях, методичних рекомендаціях.

Поряд із формуванням наукового світогляду вчителя інститут намагався забезпечити його всебічний розвиток як особистості. З цією метою в навчальних аудиторіях, залах, холах організовувалися виставки професійних художників, авторських педагогічних колективів області та України. Так,

До 70-річчя академії

протягом 1991-1994 років організовано 8 виставок, які об'єднали професійні творчі можливості 25 колективів.

У результаті щоденної кропіткої праці всього колективу, згідно з рішенням Міжгалузевої акредитаційної комісії Міністерства освіти України від 23 червня 1994 року «Про підсумки акредитації навчальних закладів», Херсонський обласний інститут удосконалення вчителів одержав III рівень акредитації та змінив назву на «Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». Інституту було надано дозвіл на підвищення кваліфікації керівних кадрів, спеціалістів та молодших спеціалістів у галузі народної освіти в обсязі 4000 осіб на рік та перепідготовки зі спеціальності «Психологія. Практична психологія в галузі освіти» в обсязі 60 осіб на рік.

З часом у структурних підрозділах інституту відбулися функціональні й кадрові зміни. У середині 1990-х років до структури інституту входило 8 кафедр:

- педагогіки і психології (завідувач – кандидат педагогічних наук В.М. Великий;
- наукових основ управлінської діяльності (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент Ю.В. Чернов;
- виховної роботи (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент Г.Л. Черепанова);
- дошкільного виховання та початкового навчання (завідувач – доктор педагогічних наук, професор Б.М. Андрієвський);
- українознавства (завідувач – кандидат філологічних наук, доцент К.Ю. Голобородько;
- природничо-математичних дисциплін (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент В.І. Лисенко);
- економіки (завідувач – доктор економічних наук, професор В.М. Данилін);
- трудового навчання, виховання й профорієнтації учнів (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент В.П. Вишневський).

У 1995 році спільно з Академією педагогічних наук України на базі закладу створено Центр інноваційних методик Півдня України, який очолив В.Г. Удовиченко. Основною метою цього центру була розробка і впровадження інноваційних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах Херсонської області. Проводилися науково-практичні конференції, семінари, тренінги, зустрічі з видатними педагогами України.

З 1 вересня 1996 року почав працювати спецфакультет «Менеджмент. Менеджмент освіти», де навчалася 30 керівників загальноосвітніх навчальних закладів³⁹.

³⁹ Зубко А.М. Історія розвитку Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (1944–2009) / А.М. Зубко, Т.Г. Морєва. – Херсон: РІПО, 2009. – 44 с.

До 70-річчя академії

У процесі розвитку післядипломної освіти принципово змінювалась організація спрямованість методичної роботи. У її розбудові інститут надавав перевагу діяльнішим формам, у яких учитель виступав суб'єктом навчання. Поширення також набули такі форми роботи з педагогами, що забезпечували послідовне впровадження у практику ППД:

1. Конференції і семінари:

- Всеукраїнська науково-практична конференція «Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи» спільно із Центром інноваційних методик Півдня України;

- Всеукраїнська науково-практична конференція «Формування навчальних дій у процесі викладання природничо-математичних дисциплін»;

- Всеукраїнський семінар для завідувачів навчально-методичних кабінетів фізики обласних інститутів післядипломної освіти «Особливості викладання фізики в навчальних закладах нового типу»;

- Всеукраїнський науково-практичний семінар завідувачів навчально-методичних кабінетів української мови і літератури обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти «Вивчення української мови та літератури (словесність) у загальноосвітніх школах, школах нового типу (ліцеях, гімназіях), школах (класах) з поглибленим вивченням цих предметів» та інші.

2. Педагогічні конкурси:

- Всеукраїнський конкурс «Учитель року» (II тур);

- обласний конкурс «Творчий учитель року»;

- щорічний обласний конкурс «Школа Херсонщини»;

- обласний конкурс проектів «Сільська школа III тисячоліття».

У травні 1997 року на базі інституту було проведено засідання Всеукраїнської координаційної науково-методичної ради із проблем післядипломної освіти керівних і педагогічних кадрів.

У 1998 році відбулась реорганізація кафедр інституту: кафедра економіки стала кафедрою соціальних та економічних дисциплін, а кафедра трудового навчання, виховання й профорієнтації учнів увійшла до складу кафедри природничо-математичних дисциплін.

У 1999 році інститут здобув перший грант Міжнародного фонду «Відродження» з проекту «Методика розвитку критичного мислення для сільської школи».

У тому ж році створено обласні постійні виставки «Інноваційна освіта та ділове управління дошкільними закладами» та «Інноваційна освіта та ділове управління загальноосвітніми навчальними закладами», які в подальшому щорічно поповнювалися.

Значні здобутки інституту на освітянській ниві стали результатом роботи всього колективу, який протягом 17 років

До 70-річчя академії

очолювала доцент Л.С.Чорноостровець. За час її роботи побудовано нове приміщення інституту, санаторій-профілакторій і готель, створено 8 кафедр, Музей історії народної освіти, розпочато співпрацю з міжнародними організаціями, участь у міжнародних проектах і програмах.

Інститут став кращим у СРСР серед інститутів удосконалення вчителів.

За вагомі професійні досягнення як керівник і науковець Л.С.Чорноостровець була нагороджена орденом «Знак Пошани», знаками «Отличник просвещения СССР», «Відмінник освіти України», багатьма грамотами Міністерства освіти СРСР, Міністерства освіти УРСР.

До вершин педагогічної майстерності. З жовтня 1999 року й до теперішнього часу інститут очолює заслужений працівник освіти України, дійсний член Академії педагогічних і соціальних наук (РФ, м. Москва), дійсний член Міжнародної академії наук педагогічної освіти (РФ, м. Москва), кандидат педагогічних наук, професор Анатолій Миколайович Зубко, який особливу увагу звертає як на виконання працівниками своїх основних функцій – проведення курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, вивчення стану викладання основ наук, випуску необхідних для вчителів методичних рекомендацій, так і на проведення ними науково-дослідних робіт за різними напрямками навчально-виховної діяльності та участь у різних міжнародних проектах і програмах.

У листопаді 1999 року під керівництвом кафедри менеджменту Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України розпочався обласний експеримент «Освітній моніторинг як механізм адаптивного управління загальною середньою освітою в регіоні» (науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Г.В. Єльнікова).

На підставі рішення Державної акредитаційної комісії України №30 від 12 грудня 2000 року інституту було подовжено термін дії ліцензії на право здійснення діяльності щодо підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і допоміжних працівників у галузі освіти в кількості 4000 осіб на рік.

У тому ж році кафедри інституту стали опорними кафедрами Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України з питань «Соціально-психологічні чинники мотивації професійного вдосконалення», «Підготовка керівника середнього навчального закладу», «Зміст і організація дистанційного навчання в післядипломній освіті», «Професійний розвиток педагогічного працівника».

Цього ж року проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Цінності відкритого суспільства у світогляді сучасних школярів».

У 2001 році набрало чинності нове Положення про республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні та Київський і Севастопольський міські інститути післядипломної

До 70-річчя академії

педагогічної освіти. Відповідно до цього Положення змінюється Статут інституту, усі інститути післядипломної педагогічної освіти стають вищими навчальними закладами III рівня акредитації. Головною метою діяльності інституту визначається наукове й методичне забезпечення системи післядипломної педагогічної освіти Херсонської області, підвищення кваліфікації та перепідготовка педагогічних працівників і керівних кадрів освіти, здійснення на базі освітніх закладів теоретичних і прикладних досліджень у галузі освіти, їх упровадження у практику освітньої системи.

Розширилися основні завдання інституту:

- провадження освітньої діяльності з метою забезпечення підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних працівників дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти;
- забезпечення оптимальної періодичності та термінів підвищення кваліфікації та перепідготовки керівних і педагогічних кадрів з урахуванням установленого порядку атестації фахівців;
- проведення наукових досліджень, розробка і впровадження інноваційних педагогічних технологій у практику роботи навчальних закладів;
- методичне забезпечення навчально-виховного процесу в дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах регіону;
- координація діяльності та надання науково-методичних консультацій районним (міським) методичним службам регіону;
- аналіз, узагальнення й поширення перспективного педагогічного досвіду та педагогічних інновацій.

У 2001 році спільно з Херсонським державним педагогічним університетом було проведено Міжнародну конференцію «Внесок поляків у соціально-економічний та культурний розвиток Південної України».

У червні того ж року інститут уперше в історії своєї діяльності звітує на Президії АПН України про результати першого етапу експериментального дослідження «Освітній моніторинг як механізм адаптивного управління загальною середньою освітою в регіоні», де виступили науковий керівник експерименту кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту освіти Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України Г.В. Єльнікова, ректор інституту А.М. Зубко, директори загальноосвітніх навчальних закладів області: Херсонської загальноосвітньої школи № 46 О.Ю. Дмитрієнко, Цюрупинської загальноосвітньої школи № 1 Н.Г. Несіоловська та Чаплинської спеціалізованої загальноосвітньої школи № 1 Л.С. Смаровоз. Рішенням Президії АПН України експеримент переведено з обласного рівня на всеукраїнський.

На базі інституту проведено два всеукраїнські науково-практичні семінари: «Розвиток методики викладання географії в Україні» для завідувачів навчально-методичних кабінетів географії обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти та

До 70-річчя академії

«Організація трудового професійного навчання учнів у МНВК в умовах переходу загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру та 12-річний термін навчання» для директорів міжшкільних навчально-виробничих комбінатів.

17 січня 2002 року був прийнятий Закон України «Про вищу освіту», де особливо увага зверталася на розвиток післядипломної освіти, головна мета якої – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особистості шляхом поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду.

З 2002 року в інституті введено посади ректора, проректорів із наукової й навчально-методичної роботи.

Першим ректором інституту став кандидат педагогічних наук, доцент А.М. Зубко, проректором з наукової роботи – кандидат педагогічних наук, доцент Т.Г. Морева (до 2012 року), проректором з навчально-методичної роботи – В.О. Чабаненко (до 2004 року).

У березні 2002 року на базі інституту відбувся Всеукраїнський семінар ректорів (директорів) обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти «Управління закладами освіти в сучасних умовах».

У цьому ж році у зв'язку з розширенням функцій інституту навчально-методичні кабінети були реорганізовані в науково-методичні лабораторії.

Протягом 2002-2003 років інститут активно працював за новим грантом з програми ЄС-США із запобігання ВІЛ/СНІДу та інформування в Україні. За цією програмою підготовлено більше 800 тренерів з числа вчителів навчальних закладів області.

З 2002 року в закладі розпочала роботу редакційна колегія науково-методичного журналу «Таврійський вісник освіти», яку очолив ректор інституту А.М. Зубко. Мета видання журналу – оперативне інформування читачів про нове й актуальне у сфері освіти, розкриття процесів інтеграції України в європейській освітній простір. За роки існування науково-методичний журнал став гідним свого часу і своїх читачів. На його шпальтах постійно розглядаються найсуттєвіші, найгостріші питання сучасної педагогіки, подається інформація про освітні інновації. Популярність часопису зумовлена вміло організованою роботою редакційної колегії, яка докладає всіх зусиль, щоб цей журнал був цікавим і корисним. На його сторінках мають можливість розмістити свої статті науковці, здобувачі, керівники навчальних закладів, учителі, вихователі дошкільних навчальних закладів і всі небайдужі до проблем освіти. Плідна робота редакційної колегії науково-методичного журналу «Таврійський вісник освіти» відзначено низкою державних нагород: грамотою Академії педагогічних наук, Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Державного комітету телебачення та

До 70-річчя академії

радіомовлення України та ін.

Помітною подією 2003 року стало проведення двох Всеукраїнських конференцій: науково-методичної «Реалізація принципу практичної спрямованості у навчанні природничо-математичних дисциплін» та науково-практичної «Формування педагогічної культури батьків у діяльності освітніх закладів: досвід, перспективи», а також Всеукраїнського семінару-наради для завідувачів навчально-методичних кабінетів фізики обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти «Андрагогічний підхід до післядипломної освіти вчителів фізики та астрономії».

Цього ж року інститут розпочинає підготовку наукових кадрів. Для здійснення дисертаційних досліджень здобувачі наукових ступенів кандидатів наук прикріплюються до кафедри менеджменту. Науковими керівниками призначаються найбільш досвідчені науковці закладу.

У 2004 році відбулася низка організаційних змін у структурі інституту: введено посаду проректора з адміністративно-господарської частини, яку й до сьогодні обіймає В.Ф. Стахевич; кафедру наукових основ управлінської діяльності реорганізовано в кафедру менеджменту освіти. Того ж року на посаду проректора з навчально-методичної роботи призначено кандидата психологічних наук, доцента Л.І. Слободенюк.

З 2004 року інститут бере активну участь у реалізації програми «Intel®. Навчання для майбутнього» (координатор – кандидат педагогічних наук, професор Т.Г. Морєва). За цією програмою учителі одержали міжнародні сертифікати, що дали їм право на використання інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні навчальних предметів відповідно до Державного стандарту освіти України. Завдяки Міжнародній компанії «Intel» інституту безкоштовно надано 10 комп'ютерів, мультимедійний проектор, інтерактивну дошку, копіювальну техніку та методичну літературу на допомогу вчителям області.

У вересні 2004 року на базі науково-методичної лабораторії початкового навчання (завідувач – О.В. Стребна) було відкрито науково-консультативний центр Всеукраїнського Фонду «Крок за кроком» (координатор – О.В. Стребна), що забезпечує методичну й консультативну підтримку педагогів, батьків, студентів і здійснює орієнтаційно-наукову підтримку проектів Фонду. Це дало змогу вчителям початкових класів області взяти участь у проектах:

- «Ранкові зустрічі: розвиток взаємоповаги та толерантності» Міжнародного центру ресурсів для дітей (2006 р.);
- «Сертифікація педагогів» у межах Ініціативи Міжнародної Асоціації «Крок за кроком» (2007 р.), у ході реалізації якого було проведено Міжнародну сертифікацію 13 вчителів за педагогічними стандартами.

У цей період при науково-методичній лабораторії управління розпочав роботу обласний консалтинговий центр, який

До 70-річчя академії

очолила кандидат педагогічних наук Н.В. Попова. Центр надавав допомогу в складанні програм експериментів загально-освітнім навчальним закладам, здійснював консультування педагогічних працівників із проблем сучасного розвитку освіти.

Наразі, у час активного запровадження в педагогічну діяльність інформаційно-комунікаційних технологій, актуальним стало і створення електронної бази даних щодо перспективного педагогічного досвіду керівників навчальних закладів, сучасних науково-методичних матеріалів, фондів навчальної, довідкової, методичної та іншої літератури.

У жовтні 2004 року було проведено обласний конкурс-захист на кращу регіональну програму розвитку мережі «Шкіл сприяння здоров'ю»: 6 кращих програм були направлені на Всеукраїнський конкурс-захист, 4 стали переможцями та ввійшли в Міжнародну мережу «Шкіл сприяння здоров'ю».

З 2005 року всі кафедри (педагогіки і психології, менеджменту освіти, соціальних та економічних дисциплін, дошкільного виховання та початкового навчання, українознавства, природничо-математичних дисциплін, виховної роботи) працюють над загальноінститутською науково-дослідною темою «Теоретико-методологічні основи вдосконалення системи освіти та поліпшення її кадрового забезпечення». Мета цієї роботи – визначення, узагальнення тенденцій розвитку освіти, розробка та впровадження науково-методичного забезпечення педагогічного процесу освітнього закладу, окреслення перспективних шляхів удосконалення системи освіти та її кадрового забезпечення. Разом із тим, кожна із семи кафедр працює над власною науково-дослідною темою, що є частиною загальноінститутської.

Підтвердженням статусу інституту як наукової установи цього року було завершення роботи над дисертаційними дослідженнями «Родинно-шкільний виховний простір як фактор соціального становлення особистості підлітка» (Л.М. Назаренко) зі спеціальності 13.00.07. – теорія і методика виховання та «Формування конструктивних умінь старшокласників у процесі трудового навчання» (О.О. Морев) зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика трудового навчання.

У червні 2005 року відбулося виїзне засідання вченої ради Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України з питання «Упровадження інноваційних технологій у Південноукраїнському регіональному інституті післядипломної освіти педагогічних кадрів». Було дано високу оцінку діяльності інституту й рекомендовано вивчити досвід роботи закладу із цього питання.

Того ж року було проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію для ректорів, проректорів інститутів післядипломної педагогічної освіти «Стан і перспективи розвитку післядипломної педагогічної освіти».

У вересні 2005 року розпочато впровадження Міжнарод-

До 70-річчя академії

ного проекту «Громадянська освіта – Україна» (координатор – Т.А. Асламова). Проведено низку семінарів-тренінгів для вчителів 20 пілотних загальноосвітніх навчальних закладів. У 2008 році проект був завершений, і, як результат цієї роботи, на курсах підвищення кваліфікації вчителів гуманітарних дисциплін впроваджено 8-годинний та 72-годинний модулі «Громадянська освіта».

У 2005 році на базі інституту створено інформаційно-консультаційний центр навчально-педагогічного проекту «Росток» (координатор – О.В. Стребна). Мета діяльності цього центру полягає в підвищенні професійної компетентності вчителя, становленні сучасного загальноосвітнього навчального закладу на засадах гуманізації та інтеграції освіти, застосуванні діяльнісного підходу, здоров'язберезувальних технологій у навчально-виховному процесі (науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор Т.О. Пушкарьова). У 2008 році центром спільно із загальноосвітньою школою I-III ступенів № 50 Херсонської міської ради було започатковано проведення постійно діючого Всеукраїнського семінару за навчально-педагогічним проектом «Росток», який зібрав представників 16 регіонів України.

З 2005 року спільно з організацією ЮНЕСКО розпочато Міжнародний проект «Профілактика йододefіцитних захворювань у школі» (координатор програми – кандидат педагогічних наук, доцент Г.С. Юзбашева). На курсах підвищення кваліфікації вчителів різних спеціальностей проводяться заняття із цієї теми, організуються семінари-тренінги із залученням лікарів.

У листопаді цього ж року на базі інституту та Таврійського ліцею мистецтв Херсонської міської ради відбувся Всеукраїнський науково-практичний семінар завідувачів лабораторій, методистів дисциплін художньо-естетичного циклу інститутів післядипломної педагогічної освіти «Використання інноваційних технологій на уроках мистецьких дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах».

У 2006 році відбулися зміни в структурі інституту, пов'язані з розширенням його функцій та ускладненням завдань. Змінилися й назви кафедр відповідно до напрямів їх роботи: замість «виховної роботи» – «теорії і методики виховної роботи», «дошкільного виховання та початкового навчання» – «теорії і методики дошкільного виховання та початкового навчання», «українознавства» – «теорії і методики викладання гуманітарних дисциплін», «соціальних та економічних дисциплін» – «теорії і методики викладання соціально-економічних дисциплін», «природничо-математичних дисциплін» – «теорії і методики викладання природничо-математичних та технологічних дисциплін».

У цьому ж році закладу було подовжено термін дії ліцензії на щорічне проведення курсів підвищення кваліфікації для керівників та педагогів дошкільних, загальноосвітніх, поза-

До 70-річчя академії

шкільних навчальних закладів (4 тисячі осіб на рік).

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників області в цей період організовується на підставі щорічних замовлень районних (міських) відділів освіти. Навчальні групи формуються диференційовано, залежно від фаху та кваліфікації майбутніх слухачів курсів. Такий розподіл зумовлений вимогами до кваліфікаційних категорій та педагогічних звань, визначених чинним «Типовим положенням про атестацію педагогічних працівників України» (1993, 1998) та Положенням про організацію дистанційного підвищення кваліфікації в післядипломній педагогічній освіті (2007).

Науково-методична лабораторія курсової перепідготовки (завідувач – Н.В. Трубичина) спільно з іншими науково-методичними лабораторіями уточнює й коригує навчальні плани для всіх категорій працівників освіти, які проходять курси підвищення кваліфікації в інституті відповідно до функціональних обов'язків кожної категорії.

Навчальний процес у цей період здійснюється за 70 навчальними планами та навчально-тематичними програмами підвищення кваліфікації педагогічних працівників, серед яких 52 програми були ліцензовані у 2005 році й 18 – у 2009 році.

В інституті поряд з очною запроваджуються й інші форми курсової підготовки – очно-дистанційна та індивідуальна.

Навчання педагогічних працівників за очною формою здійснюється з відривом від виробництва на базі інституту одночасно з оздоровленням їх у санаторії-профілакторії.

Індивідуальна форма надає можливість педагогу вибрати термін навчання, взяти участь у формуванні його змісту. Воно розраховане на педагогів із високим рівнем професійної компетенції (заслужений учитель України, учитель-методист, старший учитель); з вищою категорією, які неодноразово підвищували кваліфікацію.

Дистанційне навчання відрізняється від традиційного: для нього характерне поєднання очного та дистанційного навчання. Програма розрахована на 24 тижні (216 годин). Очний компонент розраховано на дві сесії: організаційно-настановну (2 тижні, 72 години) та залікову (тиждень, 36 годин).

Ураховуючи активні євроінтеграційні процеси, що відбувалися в суспільстві, у січні 2006 року було розпочато Міжнародний проект спільно зі Світовим банком «Удосконалення багатогалузевих підходів до профілактики ВІЛ/СНІДу» (координатор – кандидат педагогічних наук, професор Т.Г. Морева). На базі інституту відбулася низка семінарів для вчителів 4-х пілотних областей України. Було проведено моніторинг апробації підручників (з основ здоров'я) для учнів 5-6 класів.

Заклад безкоштовно отримав комп'ютери, ноутбуки, меблі, копіювальну техніку для реалізації цього проекту.

Цього ж року було проведено низку міжнародних заходів:

До 70-річчя академії

Міжнародний семінар «Молекулярна біологія в сучасній школі» спільно з Міністерством освіти і науки України та Європейською навчальною лабораторією природничих наук (Гайдербер, Німеччина);

Міжнародна конференція асоціації вчителів англійської мови «Нові технології викладання англійської мови як іноземної».

У 2006 році до номінацій обласного конкурсу «Школа Херсонщини» додалися нові: «Школа педагогічного пошуку», «Школа сучасних освітніх технологій», «Школа – соціокультурний центр села», «Школа здоров'я» та ін.

У тому ж році науково-методична лабораторія виховної роботи (завідувач – Т.Й. Гусь) спільно із Всеукраїнською благодійною організацією «Громадська Рада із соціальних проблем розвитку підростаючого покоління» розпочала роботу з впровадження профілактичної програми Міністерства освіти і науки України «Діалог». Основна мета програми – допомогти дітям та підліткам зробити розумний вибір у питаннях паління, уживання алкоголю, наркотиків та усвідомлено керувати своєю поведінкою за будь-яких обставин. Було підготовлено 50 педагогів-тренерів для профілактичної роботи з дітьми та підлітками щодо мотивації до здорового способу життя з використанням інтерактивних технологій.

Цього часу в державній освітній політиці набули актуальності питання моніторингу якості освіти. Тож у 2006 року в структурі інституту знову відбулися зміни – введено посаду проректора з питань зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти, на яку призначено кандидата педагогічних наук, доцента С.Ф. Одайник та створено науково-методичну лабораторію зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти (завідувач – І.М. Раєвська).

Діяльність лабораторії спрямована на розроблення та апробацію моделей зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів для створення умов рівного доступу до вищої освіти, удосконалення технологічних аспектів зовнішнього незалежного оцінювання, наповнення банку тестових завдань, поширення знань про зовнішнє незалежне оцінювання серед учнівського загалу й педагогічної громадськості.

В інституті у 2006 році, як окрему структурну одиницю, було створено видавничий відділ, котрий спочатку здійснював друк лише науково-методичного журналу «Таврійський вісник освіти». Згодом відділ розширив свої можливості, отримавши свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції, що надало йому право друкувати навчальні та науково-методичні посібники, академічні підручники, наукові видання, методичні рекомендації, збірники матеріалів конференцій тощо. Активна діяльність видавничого відділу стала дієвим засобом поширення сучасних науково-методичних знань

До 70-річчя академії

серед освітян Херсонщини та всієї країни.

У 2006 році розпочала роботу редакційна колегія збірника наукових праць «Педагогічний альманах», яку очолив доктор педагогічних наук, професор В.В. Кузьменко. З 2008 року журнал входить до переліку фахових видань України і набув популярності не лише серед вітчизняних науковців, а й за кордоном.

З 2007 року розпочалось експериментальне дистанційне навчання директорів загальноосвітніх навчальних закладів та вчителів хімії.

У цей час інститут почав плідно співпрацювати з освітніми закладами Російської Федерації. Так, за підтримки Посольства Російської Федерації в Україні проведено Регіональний форум викладачів-русистів східноєвропейських країн СНД «Актуальні питання сучасної російської лінгводидактики: нові технології викладання російської мови та літератури».

За цей рік науково-педагогічними та педагогічними працівниками інституту організовано та проведено всеукраїнські заходи:

– семінар-нарада «Комплексне використання засобів фізичного виховання дошкільників»;

– семінар «Зміст та особливості вивчення мови та літератури в профільних класах загальноосвітніх навчальних закладів із навчання російською мовою» (спільно з Росзарубіжцентром) для методистів кабінетів (лабораторій) російської мови та зарубіжної літератури інститутів післядипломної педагогічної освіти;

– науково-практичний семінар «Інноваційні підходи до організації навчального процесу як умова ефективного проведення уроків трудового навчання» для методистів кабінетів (лабораторій) трудового навчання інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Традиційно інститут продовжував роботу в міжнародних, всеукраїнських проектах.

З 2007 року в закладі реалізовується Міжнародний проект «Рівний доступ до якісної освіти в Україні» (координатор – кандидат педагогічних наук, професор А.М. Зубко). У межах цього проекту підготовлено 5 працівників інституту та два директори загальноосвітніх навчальних закладів Херсонщини, які на курсах підвищення кваліфікації в подальшому проводили навчання педагогічних працівників області та інших регіонів України якісної організації навчально-виховного процесу.

У 2007 році на базі інституту спільно з Міжнародною компанією Microsoft в Україні було розпочато експеримент «Партнерство в навчанні» (координатор – кандидат педагогічних наук, доцент Т.Г. Морева). Щорічно проводилися семінари для вчителів області, які знайомилися з новими інформаційно-комунікаційними технологіями для подальшого використання в навчальному процесі загальноосвітніх навчаль-

До 70-річчя академії

них закладів.

У квітні 2007 року інститут та Єврейський добродійний громадський центр «Хесед Шмуель» започаткували роботу в Міжнародному проекті «Школа толерантності» (координатор – кандидат педагогічних наук, доцент С.Ф. Одайник). Реалізуючи завдання проекту – розвиток культури спілкування етнічних спільнот Херсонщини – науково-методична лабораторія національних меншин проводила тренінги, семінари, круглі столи, учасниками яких стали педагоги, учні загальноосвітніх шкіл, працівники соціальних служб міста й області, представники громадських організацій, студенти вищих навчальних закладів.

З 2007 року розпочалася робота закладу в Міжнародному проекті за підтримки голландського уряду «Використання інноваційних освітніх технологій для підготовки педагогів-дошкільників», що проводиться спільно зі Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» і університетом Фонтіс (Нідерланди) (координатор – кандидат педагогічних наук, доцент Т.Г. Морєва). Підготовлено групу тренерів із числа працівників інституту, дошкільних закладів, які пройшли навчання за програмою проекту та провели два обласні семінари для завідувачів і вихователів дошкільних навчальних закладів. У листопаді 2008 року три працівники інституту пройшли стажування в дитячих закладах Нідерландів.

Значна увага в області приділяється питанням превентивної освіти, формуванню в підростаючого покоління орієнтації на здоровий спосіб життя. Із цією метою з 2007 року впроваджується Міжнародний проект «Моральне виховання учнів: профілактика шкідливих звичок» (США) (координатор – Т.Й. Гусь). Протягом двох років відбулося 4 семінари-тренінги, на яких 200 педагогів області одержали міжнародні сертифікати із правом проведення факультативів, спецкурсів із цієї проблеми в навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів.

Також розпочато міжнародні проекти:

– «Українські лідери європейської та євроатлантичної інтеграції» – у межах українсько-польського проекту в системі післядипломної педагогічної освіти (координатор – кандидат педагогічних наук, професор А.М. Зубко);

– «Національний курикулум як проблема шкільної освіти України» – у межах програми ЮНЕСКО та Світового банку (координатор – кандидат педагогічних наук, доцент Г.С. Юзбашева);

– Всеукраїнський проект «Школа проти СНІДу» (координатор – Н.І. Пугачова).

Поновлена робота з Міжнародної програми ПРООН/ЮНЕЙДС «Сприяння просвітницькій роботі «рівний – рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя» (координатор – кандидат педагогічних наук, доцент Т.Г. Морєва).

У тому ж році було започатковано проведення обласного

До 70-річчя академії

конкурсу районних (міських) методичних кабінетів «Креативність + досвід = творчий учитель».

З 2007 року одним із напрямів роботи науково-методичної лабораторії географії стала участь у спільному проєкті Європейського Союзу та Програми розвитку ООН «Спільнота споживачів та громадські об'єднання».

У зв'язку з потребою в науково-педагогічних кадрах, які повинні здійснювати навчальний процес в інституті, а також забезпечувати науковий супровід навчально-виховного процесу в закладах, установах освіти, у грудні 2007 року наказом Міністерства освіти і науки України закладу надано дозвіл на здійснення прийому до аспірантури за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. З першого вересня 2008 року до аспірантури без відриву від виробництва було зараховано 10 осіб, серед яких 7 працівників інституту та 3 педагоги з інших регіонів України: Автономної Республіки Крим, Чернігівської, Закарпатської областей.

Діяльність аспірантури (завідувач – кандидат педагогічних наук, доцент Л.А. Гончаренко) відбувається при кафедрі педагогіки і психології (завідувач – доктор педагогічних наук, професор В.В. Кузьменко).

У 2008 році кафедри менеджменту освіти та теорії і методики виховної роботи вперше розпочали ініціативне наукове дослідження з теми «Підготовка вчителів у системі професійної і післядипломної освіти до формування життєвої стратегії учня» (керівник групи – кандидат педагогічних наук, доцент І.Ф. Кравченко).

Членами робочої групи підготовлено низку методичних рекомендацій на допомогу педагогам області.

У цьому ж році працівники інституту розпочали роботу над новою науково-методичною проблемою області «Професійна мобільність учителя в контексті загальноєвропейського освітнього простору».

З метою якісної підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання авторським колективом науково-педагогічних працівників інституту, педагогами Херсонщини та ІТ-спеціалістів ТОВ «Школа зовнішнього тестування» при підтримці Благодійної організації Інвестиційний фонд «Інтершкола» було видано «Електронний педагогічний програмний засіб ІнтерТест. Системна підготовка до ЗНО» за редакцією А.М. Зубка, що успішно пройшов апробацію в загальноосвітніх навчальних закладах Херсонської області.

Одним із важливих аспектів перебудови навчального процесу є впровадження європейської кредитно-трансферної системи. Здійснення цього завдання передбачає перехід на модульно-кредитну систему організації навчального процесу. Із травня 2008 року інститут став учасником проєкту Світового банку щодо запровадження кредитно-модульної системи навчання в післядипломній освіті. Для цього було проведено

До 70-річчя академії

низку практичних семінарів, анкетування слухачів курсів, працівників інституту, підготовлено інформаційні пакети з кожного напрямку (спеціальності), розроблено спецкурси.

У квітні 2008 року область успішно звітувала про свою роботу за програмою «Intel®. Навчання для майбутнього» на Міжнародному форумі «Нові горизонти інформаційних технологій» у м. Києві. 14 кращих регіональних тренерів інституту було нагороджено Грамотами Міністерства освіти і науки України та Інституту інноваційних технологій змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

У травні 2008 року на базі науково-методичної лабораторії інтернатних закладів було створено науково-методичну лабораторію корекційної педагогіки і психології (завідувач – М.С. Дмитренко). Серед основних завдань лабораторії – вивчення й узагальнення міжнародного та вітчизняного досвіду роботи з дітьми з особливими потребами; створення моделі забезпечення рівного доступу до якісної освіти, соціалізації дітей, які потребують корекції фізичного та розумового розвитку; інформаційне та науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби. У лабораторії функціонує консультативний пункт з надання адресної методичної допомоги педагогам, практичним психологам і соціальним педагогам навчальних закладів, районних (міських) методичних кабінетів з питань опанування педагогічними працівниками сучасних методів і прийомів інтегрованого навчання та виховання дітей.

У цей період інститут розширив напрями координації діяльності районних (міських) методичних кабінетів області (РМК), керуючись новим Положенням «Про районний (міський) методичний кабінет (центр)», яке набуло чинності 2008 року. Метою діяльності РМК стало науково-методичне забезпечення системи загальної середньої та дошкільної освіти, організація пошуково-методичної роботи, підвищення кваліфікації, професійного рівня педагогічних працівників загальноосвітніх, дошкільних і позашкільних навчальних закладів і розвиток їхньої творчої ініціативи в міжкурсовий період.

З цього часу для завідувачів РМК постійно діє семінар із теми «Науково-методичні шляхи підвищення якості й ефективності фахової майстерності та компетентності керівників освітніх закладів».

На виконання Державної цільової соціальної програми «Школа майбутнього» на 2007–2008 роки з метою створення та випробування інноваційної моделі навчального закладу «Школа майбутнього» у 2008 році Любимівським навчально-виховним комплексам I-III ступенів №1 та №2 Каховського району було надано статус експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів всеукраїнського рівня.

У червні 2008 року на базі інституту та загальноосвітніх навчальних закладів Скадовського району було проведено виїзне засідання кафедри менеджменту, маркетингу та права

До 70-річчя академії

Університету менеджменту освіти АПН України з теми «Управління розвитком компетентності вчителя», де було укладено угоди між науково-педагогічними працівниками цієї кафедри та директорами загальноосвітніх шкіл м. Херсона, Цюрупинського та Скадовського районів, Скадовського районного методичного кабінету щодо відкриття експериментальних майданчиків університету.

У тому ж році спільно з Херсонським державним будинком художньої творчості для методистів, керівників гуртків естетичного циклу було проведено Всеукраїнський семінар-практикум «Художня творча діяльність дітей як фактор розвитку сучасної креативної особистості».

У 2009 році діяльність Південноукраїнського регіонального інституту освіти педагогічних кадрів була спрямована на врахування суттєвих змін у соціально-економічному житті країни. Організація навчального процесу в інституті полягала в практико-орієнтованих підходах, спрямованих на активізацію творчого зростання педагогів, їхнього особистісного розвитку.

Інститут продовжив роботу за 70 напрямками підвищення кваліфікації за очною, очно-дистанційною та індивідуальною формами навчання. Тоді ж Міністерством освіти і науки України було затверджено ще 18 навчально-тематичних програм з підвищення кваліфікації педагогічних кадрів; розпочато курсову підготовку педагогів для викладання етики, інтегрованого курсу природознавства, основ здоров'я, громадянської освіти, екології, художньої культури, тренерів дитячо-юнацьких спортивних шкіл, учителів-дефектологів. Майже з усіх предметів було розроблено навчально-дистанційні комплекси, котрі поступово впроваджувалися в навчальний процес.

На основі аналізу кількісного та якісного складу методичних кадрів, діагностики їхнього професійного рівня інститутом було визначено оптимальну структуру методичної роботи з РМК, що забезпечувала прискорення процесу професійного становлення методистів, розвиток їхньої технологічної компетентності, формування інноваційної культури. У співпраці з РМК основними формами роботи були семінари, стажування й методичні практикуми, наради-семінари завідувачів РМК. У системі навчання методистів увага приділялась питанням:

- забезпечення стратегічного проектно-цільового планування роботи РМК;
- конкретизації програм розвитку районних (міських) методичних систем;
- підвищення ефективності науково-методичного супроводу запровадження інноваційних технологій навчання, перспективного педагогічного досвіду.

У зв'язку з уведенням нового «Положення про науково-методичні центри (кабінети)» особливої актуальності набула проблема вироблення технології реорганізації районної методичної служби. З цією метою були проведені практичні семі-

До 70-річчя академії

нари, консалтинговим центром надані консультації щодо розробки установних документів та визначення технологічний модуль процедури реорганізації.

У 2009 році на базі інституту було проведено:

- 4 Всеукраїнські конференції;
- Всеукраїнський науково-практичний семінар;
- 4 обласні науково-методичні конференції;
- 2 обласні педагогічні читання;
- 108 обласних науково-практичних і авторських семінарів.

При науково-методичних лабораторіях інституту працювала 21 творча група, результатом роботи яких є випуск видавничої продукції на допомогу педагогам області.

Експериментальна діяльність здійснювалася за 31 напрямом у 44 загальноосвітніх навчальних закладах, серед яких: 6 – на рівні Міністерства освіти і науки України, 2 – Інституту педагогіки АПН України, 5 – Університету менеджменту освіти АПН України, 19 – обласного рівня та 31 – регіонального (міський та районний рівні).

У 2009 році при інституті було створено 7 обласних науково-методичних лабораторій із питань реалізації Президентської програми «Школа майбутнього», розвивального навчання, модульного навчання; упровадження всебічної програми розвитку дитини «Крок за кроком», науково-педагогічного проекту «Росток», «Школа-родина», «Упровадження соціальних, медичних та психолого-педагогічних методик роботи з дітьми та молоддю».

В області на той час реалізовувалося 15 міжнародних та 3 Всеукраїнські проекти:

- «Рівний доступ до якісної освіти»;
- «Моральне виховання учнів і профілактика шкідливих звичок»;
- «Використання інноваційних освітніх технологій для підготовки педагогів дошкільників»;
- «Intel® Навчання для майбутнього»;
- «Партнерство в навчанні»;
- «Програма рівних можливостей та прав жінок в Україні» та інші.

Завдяки цим проектам учителі області ознайомилися з досвідом роботи освітян різних країн для продуктивного впровадження інноваційних та інформаційних технологій у навчально-виховний процес. Також освітяни мали змогу пройти навчання й отримати міжнародні сертифікати, таким чином підвищуючи свій кваліфікаційний та професійний рівень.

Приділялось багато уваги проведенню всеукраїнських та обласних конкурсів: «Учитель року»; «Школа Херсонщини»; «Реалізація проектного підходу в системі безперервної освіти педкадрів»; «Моя перша книжка»; «Електронна презентація»; «Астрономічна освіта Херсонщини» та інших.

До 70-річчя академії

Серед важливих векторів діяльності інституту залишалася організація роботи з обдарованою молоддю. Так, у 2009 році команди учнів Херсонської області на IV етапі Всеукраїнських предметних олімпіад здобули 31 призове місце (2008 рік – 23). Три учні області стали переможцями Міжнародних олімпіад, а саме: 2 золоті медалі з екології, 1 – бронзова з хімії.

У 2009 році було проведено моніторинги: «Ставлення молоді та інших категорій населення до реформи у галузі освіти», «Виявлення в учнів 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів навчальних досягнень з української мови через програмний продукт Модуль «ІнтерТест», «Сучасний стан професійної орієнтації учнів у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах».

Спільно з Сімферопольським регіональним центром оцінювання якості освіти було підготовлено 58 осіб, які здійснювали реєстрацію у 25 пунктах Херсонської області.

Протягом 2009 року суттєво покращилась матеріально-технічна база інституту: було встановлено систему відеоконференцз'язку, комп'ютерний клас, клас ноутбуків та клас нетбуків; дві аудиторії обладнано інтерактивними дошками та мультимедійними проекторами. За власні кошти придбано ще один новий сучасний комп'ютерний клас.

Сторінками сучасної історії закладу. 2010 рік став роком масштабних реформ в освітній галузі України. Цього року на рівні держави були чітко визначені концептуальні засади подальшого реформування освіти як однієї з найважливіших складових гуманітарної сфери. У результаті було прийнято низку нормативно-правових актів різного рівня, що стосувалися всіх ланок освітньої галузі. Це й запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, підготовка педагогів до виконання Загальнодержавної програми профілактики Віл-інфекції, лікування, догляду та підтримки Віл-інфікованих і хворих на СНІД тощо.

Тож у 2010 році науково-дослідна робота та планувально-організаційний, дослідно-експериментальний, інформаційно-аналітико-консалтинговий супровід були спрямовані на надання допомоги районним (міським) методичним кабінетам, керівникам навчальних закладів, педагогам області щодо впровадження в навчально-виховний процес новітніх наукових досягнень. Науково-педагогічні та педагогічні працівники інституту опікувались проблемами європейської інтеграції, краєзнавства області, упровадження профілізації навчання, інформатизації навчально-виховного процесу, особистісно зорієнтованого навчання, ефективної соціалізації та здоров'язбережувальних технологій, інклюзивної освіти.

Ураховуючи важливість поставлених перед післядипломною освітою завдань, діяльність інституту була спрямована на модернізацію змісту, форм і методів підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів області в контексті вимог Болонського

До 70-річчя академії

процесу. Протягом цього року пройшло курси підвищення кваліфікації 109 груп слухачів за 60 програмами освітньої діяльності різних форм навчання. Щомісяця підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів області було організовано для 8-9 навчальних груп.

Основними формами навчання залишалися: очна, очно-дистанційна та індивідуальна. За 2010 рік курси підвищення кваліфікації пройшли 2914 педагогів, що складало 111 відсотків від запланованого.

Одним з важливих напрямів навчальної діяльності інституту залишалося впровадження Міжнародної програми «Intel® Навчання для майбутнього», за якою впродовж 2010 року навчалось понад 1000 педагогічних працівників області. Загалом у період 2004-2010 рр. 8280 слухачів разом з посвідченням про підвищення кваліфікації отримали сертифікат тренера з цієї програми.

У 2010 році розпочав діяльність новий Міжнародний педагогічний проект «1 учень – 1 комп'ютер».

3 вересня 2010 р. на курсах підвищення кваліфікації директорів було введено нову форму спілкування в режимі онлайн. Спільно з Державним закладом м. Москви Центром освіти № 1296 було проведено телемости з тем:

- «Використання потенційних можливостей інноваційної діяльності у ЗНЗ»;
- «Перспективи розвитку профільної освіти в ЗНЗ України та Росії»;
- «Робота вчителя над підвищенням свого професійного рівня в міжтестастійний період»;
- «Система роботи з обдарованою молоддю».

У 2010 році навчальний процес в інституті здійснювало 64 науково-педагогічні працівники, із них – 48 штатних (4 доктори наук, 18 кандидатів наук). Зі слухачами курсів на умовах погодинної оплати працювали також близько 50 запрошених викладачів (учені, провідні спеціалісти-практики інших навчальних закладів, установ та організацій).

У 2010 році в аспірантурі було відкрито ще одну спеціальність 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Цього року до аспірантури було прийнято 16 осіб на навчання зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти і 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Аспірантами стали працівники академії, а також працівники з різних навчальних закладів м. Херсона та із Сумської, Миколаївської областей.

Цього року започатковано роботу школи «Молодого вченого», заняття в якій проводили член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук Є.П. Голобородько, доктор педагогічних наук, професор В.В. Кузьменко, кандидат педагогічних наук, професор А.М. Зубко. Ефективність роботи школи з молодими науковцями обумовила продовження її діяльності, що

До 70-річчя академії

триває і дотепер.

Традиційно результати наукових досліджень, інноваційний педагогічний досвід освітян були представлені на різного рівня масових заходах. Зокрема, на базі інституту було проведено міжнародні і науково-методичні конференції: «Сучасна природничо-математична та технологічна освіта і наука: тенденції та перспективи», «Науково-педагогічна діяльність Є.П. Голобородько, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України», дві Всеукраїнських науково-методичні конференції «Актуальна література і проблеми освіти», «Компетентнісний підхід в управлінні закладом освіти», п'ять обласних науково-методичних конференцій, обласні педагогічні читання.

Кількість наукових, науково-методичних публікацій працівників інституту за 2010 рік перевищило 260, із них – 87 публікацій у спеціалізованих фахових виданнях ВАК України.

У червні відбулося спільне засідання кафедр менеджменту освіти і економіки та маркетингу Університету менеджменту освіти НАПН України з кафедрою менеджменту освіти нашого інституту, де заслуховувались звіти експериментальних загальноосвітніх закладів: ЗОШ № 46 м. Херсона, Скадовської гімназії, Цюрупинської гімназії, Чаплинської СЗОШ № 1 та Скадовського РМК. Результати експериментальної роботи вищезазначених закладів було представлено на Всеукраїнській виставці «Освіта України 2010» (I місце).

Протягом року в інституті багато уваги приділялося науково-методичній роботі з педагогічними кадрами області, мета якої полягала в організації неперервного вдосконалення фахової майстерності та підвищення професійної компетентності педагогічних, керівних кадрів галузі освіти, трансформування наукових ідей у практику діяльності педагогічних і керівних кадрів закладів освіти.

З цією метою було проведено Міжнародний науково-практичний семінар «Моральне виховання учнів і профілактика шкідливих звичок»; Всеукраїнський постійно діючий науково-практичний семінар «Інноваційні технології в системі загальної середньої освіти», 98 обласних науково-практичних семінарів, 14 авторських семінарів. Постійно працювали школи «Молодого лектора», «Класного керівника», «Перспективного педагогічного досвіду»; проводились майстер-класи.

Результатом роботи виїзного семінару для вчителів інформатики Генічеського району «Профільна он-лайн освіта» стали розробка і затвердження програмно-методичного забезпечення для профільних спецкурсів «Основи Інтернету», «Основи комп'ютерної графіки».

Приділялося багато уваги проведенню всеукраїнських та обласних конкурсів як важливого засобу стимулювання професійного розвитку педагогів.

У 2010 році Всеукраїнський конкурс «Учитель року–2010»

До 70-річчя академії

був проведений за п'ятьма номінаціями: математика, хімія, трудове навчання, правознавство, географія.

У листопаді 2010 року пройшов фінал Всеукраїнського конкурсу на кращий інноваційний урок фізичної культури та урок фізичної культури з елементами футболу.

2010 року був проведений III етап Всеукраїнського конкурсу позашкільних закладів у номінації «Заступник директора». Науково-методичний супровід підготовки матеріалів, конкурсантів до участі в конкурсах здійснювали науково-педагогічні та педагогічні працівники інституту.

Також був проведений обласний конкурс «Школа Херсонщини – 2010» за шістьма номінаціями.

Інститут багато уваги приділяв роботі з обдарованою молоддю. Так, у III етапі всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін взяли участь 647 учнів, із них 340 навчалися в школах сільської місцевості.

Успішно виступили команди Херсонської області на IV етапі всеукраїнських олімпіад з базових дисциплін, де здобули 28 призових (6 – перших, 4 – других, 17- третіх місць). Після багаторічної перерви здобули призові місця з німецької мови та інформатики.

Учні нашої області брали участь у відкритих Інтернет олімпіадах: з математики, географії, хімії, за результатами яких стали переможцями 4 учні, які були запрошені на очний тур. Значних успіхів досягли школярі області в міжнародних конкурсах з українознавства, у Міжнародному конкурсі з української мови ім. П.Яцика, у Всеукраїнському конкурсі учнівської творчості, у конкурсі учнівських дослідницьких робіт МАН з української мови і літератури.

Також учні брали участь у всеукраїнських турнірах: з математики, економіки, фізики, математичному бої ім. академіка НАНУ І.І. Ляшка, де посіли призові місця.

У 2010 році науково-методичною лабораторією зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти за сприяння Міністерства освіти і науки України здійснено 10 моніторингових досліджень з різних тем та питань методом анкетування адміністрацій, учителів, учнів і батьків за поданими зразками. Узагальнені матеріали моніторингів надіслані до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України.

Педагогічні працівники інституту постійно проводять моніторинг результативності курсової та семінарської підготовки, рівня навчання та виховання. За рік було здійснено 280 виїздів, з них 96 – у райони і міста області.

За рік було вивчено перспективний педагогічний досвід 27 кращих педагогів області. Результати їхньої роботи було узагальнено в брошурах та на електронних носіях.

З 2010 року започатковано освітній проект «Готуйся серйозНО» (координатор – кандидат педагогічних наук, доцент С.Ф. Одайник), метою якого є допомога випускникам у підго-

До 70-річчя академії

товці до зовнішнього незалежного оцінювання. Він передбачає проведення серії безкоштовних он-лайн лекцій та он-лайн консультацій з навчальних предметів: математики, фізики, української мови, української літератури, історії України (з 2012 року додатково – всесвітньої історії, хімії, географії, російської мови, біології).

Важливим засобом популяризації наукових знань стали телепрограми на місцевому телебаченні, де за сприяння інституту щомісяця виходять «Літературна скарбниця Таврійського краю» та літературна телевітальня «Таврійські самоцвіти».

Традиційно активною була цього року і міжнародна діяльність інституту. Зокрема науково-педагогічні та педагогічні працівники закладу постійно беруть участь у міжнародних програмах та науково-педагогічних проектах: «Рівний доступ до якості освіти», «Використання інноваційних освітніх технологій для підготовки педагогів-дошкільників», «Покращення якості освіти дітей молодшого шкільного віку», «Розвиток громадсько-активних шкіл України», «Інклюзивне навчання» та інші (усього 15).

Підтримувалися тісні зв'язки з Корпусом Миру США, Британською радою, Гете-інститутом, Французьким Альянсом, загальноосвітніми навчальними закладами міста Москви, Опольським університетом (Польща). Тільки у 2010 році працівники інституту пройшли стажування у Бельгії, Ізраїлі, Франції, Вірменії, Грузії, Молдові, Росії.

Відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України та обласного управління освіти і науки в інституті в травні 2010 року було відкрито новий підрозділ – науково-методичний відділ розвитку дитини (завідувач – М.С. Дмитренко). Діяльність відділу спрямована на виконання основних нормативно-законодавчих документів у галузі освіти, пропагування нових педагогічних технологій, організацію науково-методичної, дослідницької роботи, удосконалення загальнопедагогічної та методичної підготовки педагогічних працівників шкіл-інтернатів, учителів-дефектологів, практичних психологів та соціальних педагогів.

У 2011 році відбулася значна подія, що визначила зміст діяльності закладу в наступні роки. Зокрема здійснено модернізацію закладу післядипломної освіти. Згідно з рішенням VI сесії шостого скликання Херсонської обласної ради від 20 квітня 2011 року № 169 було змінено назву Південноукраїнський регіональний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів на Комунальний вищий навчальний заклад «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради.

Основними завданнями академії стали: підвищення рівня науково-методичного супроводу процесу розвитку освіти Херсонщини; здійснення комплексу заходів щодо підвищення якості природничо-математичної, дошкільної та початкової освіти; поліпшення роботи з обдарованою молоддю; забезпечення науково-методичного супроводу використання сучасних техніч-

До 70-річчя академії

них засобів навчання; сприяння здійсненню інноваційної діяльності та проведенню науково-дослідної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах; реалізація в навчальному процесі нових пріоритетних напрямів, орієнтирів, технологій з метою забезпечення якості, доступності й ефективності післядипломної освіти.

У цей період збільшується потужність підготовки наукових кадрів. Зокрема в 2011 році отримано дозвіл Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України на відкриття докторантури за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Також продовжено діяльність аспірантури.

Протягом 2011 року науково-педагогічними працівниками академії було захищено 5 кандидатських дисертацій.

Одним з провідних напрямів роботи академії, як і раніше, було підвищення кваліфікації педагогічних працівників області. Основними формами навчання на курсах підвищення кваліфікації були очна та індивідуальна. Очна форма навчання – основна форма підвищення кваліфікації з відривом від виробництва. Тривалість курсів 18, 21, 24 дні. Програми курсів розраховані на 144 години.

Навчальні плани підвищення кваліфікації педагогічних працівників були спрямовані на досягнення загальної мети – приведення фахового та кваліфікаційного рівня спеціалістів до сучасних вимог. Кожний навчальний план складався з модулів: соціально-гуманітарного (10%), діагностико-аналітичного (10%) та професійного (80%). Для керівників загальноосвітніх навчальних закладів було заплановано 36 годин навчання за професійним модулем, що забезпечує підвищення кваліфікації керівника одночасно як фахівця.

Постійно оновлюється тематика лекцій, семінарів, круглих столів, спецкурсів та проводяться курси підвищення кваліфікації вчителів, що пов'язані з підготовкою кадрів до викладання нових дисциплін: етики, правознавства, розширення інтегрованого курсу природознавства, екології, основ здоров'я, громадянської освіти, художньої культури, а також тренерів ДЮСШ, учителів-дефектологів, викладачів і майстрів НВК.

У 2011 році Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України було погоджено 92 програми курсів підвищення кваліфікації, з них 17 авторських. З'явилися нові форми роботи на курсах підвищення кваліфікації.

Продовжено співпрацю в режимі он-лайн з російськими колегами з Державного освітнього закладу м. Москви Центру освіти № 1296. Зустрічі проходили у формі тематичних конференцій з тем: «Організація методичної роботи з молодими спеціалістами», «Робота з обдарованими дітьми», «Державно громадське управління сучасним закладом освіти», «Самоосвіта як засіб розвитку педагогіки та особистості», «Діяльність освітніх округів в умовах реформування освітньої галузі».

За 2011 рік курси підвищення кваліфікації пройшли

До 70-річчя академії

3589 педагогів, що складає 133 відсотки запланованого.

Перевиконання плану підвищення кваліфікації пов'язане з новим Типовим положенням про атестацію педагогічних працівників, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 06.10.2010 №93 «Про підвищення вчителями та викладачами кваліфікації з усіх предметів, які вони викладають».

На базі академії у 2011 році науково-педагогічними та педагогічними працівниками кафедр і науково-методичних лабораторій проведено 3 Всеукраїнські науково-методичні конференції; 4 обласні науково-методичні конференції; 3 обласні педагогічні та краєзнавчі читання.

Відповідно до угоди, укладеної між Університетом менеджменту НАПН України та закладами післядипломної педагогічної освіти України щодо входження до консорціуму, на базі академії у 2011 році було проведено Всеукраїнську науково-методичну конференцію «Проблеми розвитку післядипломної педагогічної освіти у сучасному суспільстві» для ректорів зазначених закладів.

У міжкурсовий період було проведено Всеукраїнський науково-практичний семінар; 4 обласні організаційно-методичні семінари; 9 обласних постійно діючих семінарів; 81 обласний науково-практичний семінар; 12 міжрайонних і районних науково-практичних семінарів.

У поточному році діяли Всеукраїнська школа перспективного педагогічного досвіду для вчителів фізичної культури; 5 обласних шкіл перспективного педагогічного досвіду, які проводили переможці та лауреати Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2010».

У 2011 році 7 кафедр академії продовжували працювати над загальною темою закладу «Теоретико-методологічні основи вдосконалення системи освіти та поліпшення її кадрового забезпечення». У рамках роботи над темою здійснюються прикладні наукові дослідження з актуальних проблем освіти та виховання, управління освітою.

Теми індивідуальних досліджень 37 науково-педагогічних працівників (9 докторів наук, 28 кандидатів наук) пов'язані з модернізацією освітнього процесу в Україні.

Науковці академії входили до складу спеціалізованих рад із захисту кандидатських та докторських дисертацій при вищих навчальних закладах м. Тернополя, м. Дніпропетровська, м. Чернігова, м. Харкова.

У цей період ще більш актуальним став науковий підхід до організації навчально-виховного процесу в навчальних закладах Херсонщини. Свідченням цього є збільшення кількості експериментальних майданчиків порівняно з минулими роками. Експериментальна діяльність в області здійснювалася за 43 напрямками у 55 загальноосвітніх навчальних закладах, серед яких: 5 – на рівні Міністерства освіти і науки, молоді та спорту

До 70-річчя академії

Україні; 1 – на рівні Інституту педагогіки НАПН України; 7 – на рівні Університету менеджменту освіти НАПН України; 26 – на обласному рівні.

Зазначена діяльність спрямована на впровадження інноваційних елементів у традиційну систему освіти, створення та використання інтелектуального продукту, реалізацію нових оригінальних ідей, що якісно змінюють мету, зміст, структуру, форми, методи, засоби, технології навчання, виховання й управління.

В академії працювали 7 обласних науково-методичних лабораторій з питань реалізації Президентської програми «Школа майбутнього», розвивального навчання, впровадження всебічної програми розвитку дитини «Крок за кроком», науково-педагогічного проекту «Росток», «Школа-родина», «Створення школи культури здоров'я», «Педагогічні засади формування навчально-виховного середовища в загальноосвітніх закладах сільської місцевості та відпрацювання моделі навчально-виховного середовища «Школа розвитку особистості».

Протягом року в області проводилась апробація 7 підручників і навчальних програм Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, 4 авторські програми науково-педагогічних працівників академії та педагогів загальноосвітніх навчальних закладів Херсонщини.

Стало традицією проводити спільні заходи з Університетом менеджменту освіти НАПН України. Так, у червні відбулося спільне засідання кафедр менеджменту освіти економіки та маркетингу університету та кафедри менеджменту освіти академії, де заслуховувалися звіти експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів: ЗОШ № 46 м. Херсона; Скадовської гімназії, Цюрупинської гімназії, Чаплинської СЗОШ № 1 та Скадовського РМК. Такі заходи дають можливість покращити хід проведення експерименту в закладах освіти області.

У 2011 році в області реалізовувалися 15 міжнародних та всеукраїнських проектів і програм, а саме: «Рівний доступ до якісної освіти», «Покращення якості освіти дітей молодшого шкільного віку» (спільно зі Всеукраїнським фондом «Крок за кроком», «Розвиток громадсько-активних шкіл в Україні») тощо.

Науково-педагогічні та педагогічні працівники закладу протягом року пройшли стажування в Росії, Польщі, Ізраїлі, Об'єднаних Арабських Еміратах.

В академії велика увага приділялася спільній роботі з районними й міськими методичними кабінетами щодо дослідження науково-методичної проблеми області «Професійна мобільність учителя в контексті Болонського процесу» (IV етап). Для методистів районних і міських методичних кабінетів, керівників загальноосвітніх закладів підготовлено методичні рекомендації «Інтердисциплінарний підхід як механізм розвитку мобільності педагога».

Проводилися веб-наради з питань: «Про організаційно-

До 70-річчя академії

педагогічні умови «Intel® Навчання для майбутнього» в загальноосвітніх навчальних закладах області та «Використання ПСТ у навчальному процесі загальноосвітніх навчальних закладах Херсонщини».

У районних і міських методкабінетах Херсонської області впроваджується досвід роботи Рівненської області з питання «Матеріально-технічні умови створення освітніх округів».

На базі академії постійно організовувалися тренінги, круглі столи, консультації з різних питань методичної, навчально-виховної роботи, упровадження інноваційних технологій та нових стандартів освіти, проведення учнівських шкільних олімпіад та конкурсів тощо.

У 2011 році академія працювала над виконанням Державної цільової соціальної програми «Сто відсотків». За цей час було організовано та проведено 10 майстер-класів та 62 тренінги на базі трьох районів області та Академії. Сертифіковано 2755 педагогічних працівників за програмою курсу «Цифрові технології», отримали сертифікати тренера програми 20 учителів області.

На базі академії щорічно проводиться виставка творчих робіт учителів образотворчого мистецтва «Вернісаж учительської творчості». Уперше в березні 2011 року була організована виставка творчих робіт дітей-інвалідів.

Робота з обдарованими дітьми є одним із пріоритетних завдань сучасної освітньої системи. Утіленням саме цього завдання є участь учнів у всеукраїнських олімпіадах з базових дисциплін, де на IV етапі учні здобули 33 призових місця.

На базі загальноосвітніх навчальних закладів міста Херсона та академії відбувся IV етап XXXVIII Всеукраїнської олімпіади з географії, у якій узяли участь 163 учасники зі всієї України.

Того ж року в IV етапі Міжнародного конкурсу з української мови імені П.Яцика команда Херсонської області виборола перше місце в 5 класі та друге місце в 11 класі. Учениці, які стали переможцями, отримали стипендію.

У IV етапі Міжнародного мовно-літературного конкурсу серед учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка з 24 учасників – як учнів загальноосвітніх навчальних закладів так і студентів вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації та професійно-технічних училищ – 14 стали переможцями та призерами. Переможці конкурсу брали участь у церемонії нагородження, що відбувалась у місті Каневі, та стали Президентськими стипендіатами.

За результатами III (заключного) туру Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2011» освітяни Херсонщини стали: 1 – лауреатом, 1 – номінантом.

У 2011 році був проведений Всеукраїнський конкурс «Джерела творчості» в номінації «Заступник директора позашкільного закладу», де представник Херсонщини став переможцем.

До 70-річчя академії

Також були проведені 2 обласні конкурси: «Школа Херсонщини – 2011» та «Історія розвитку фізичної освіти та технічного потенціалу Херсонщини».

Цього ж року знову було здійснено набір до аспірантури. Аспірантами 2011 року стали працівники академії, а також працівники з різних навчальних закладів м. Херсона та області.

У 2011 році продовжено роботу щодо організації та проведення зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) в області. На основну сесію ЗНО було зареєстровано 6359 учасників. Було відкрито 25 пунктів тестування. 41 громадський спостерігач контролював дотримання правил проведення зовнішнього незалежного оцінювання як з боку учасників тестування, так і з боку організаторів.

У березні-квітні 2011 року 287 педагогічних працівників пройшли навчання та отримали сертифікати відповідальних за пункти тестування (ПТ) та їх помічників, старших інструкторів, консультантів-реєстраторів, їм було запропоновано одну з нових форм сертифікації персоналу – участь у пробному тестуванні.

У 2011 році науково-методичною лабораторією зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти на виконання розпорядних документів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України було здійснено 10 моніторингових досліджень.

Продовжив роботу освітній проект «Готуйся серйозно». Проведено серію безкоштовних он-лайн лекцій та он-лайн консультацій з різних навчальних предметів.

З метою сприяння підвищенню рівня знань, інформаційної культури освітян області бібліотека Академії продовжила у 2011 році інформаційне та бібліографічне забезпечення користувачів шляхом оформлення тематичних книжкових виставок, складання бібліографічних списків літератури та розміщення їх на веб-сторінці «Бібліотека» сайту закладу, систематично проводились огляди новин методичної літератури, підручників і програм, педагогічної преси.

Бібліотека продовжувала поповнювати бібліотечний фонд матеріалами з актуальних питань психолого-педагогічної тематики у друкованій та електронній формах.

З метою організації на високому рівні обслуговування професорсько- викладацького складу, аспірантів, методистів, слухачів курсів і семінарів академії та всіх освітян області бібліотека продовжила роботу над створенням електронного каталогу з різних галузей знань, активно використовуючи в роботі ліцензовану комп'ютерну програму IPBIS.

У 2012 році діяльність академії, як і в попередні роки, була спрямована на створення сприятливих умов для навчання та професійного розвитку педагогічних працівників навчальних закладів регіону відповідно до потреб і вищою сучасних тенденцій розвитку національної освіти в Україні, їхньої фахової та посадово-функціональної компетентності.

До 70-річчя академії

Ефективним щодо забезпечення ресурсної підтримки професійного розвитку керівних та педагогічних працівників навчальних закладів і установ освіти, запровадження принципів сталого розвитку в освітньому просторі регіону, забезпечення умов для впровадження освітніх інновацій та перспективного педагогічного досвіду стало створення ресурсного центру освітнього менеджменту (координатор – кандидат педагогічних наук І.Я. Жорова).

За 2012 рік курси підвищення кваліфікації пройшли 3267 педагогів. Підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів загальноосвітніх навчальних закладів проходило за 92 навчальними програмами. Ураховуючи вимоги пункту 3.20 Типового положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 06.10.2010р. № 930 щодо проходження підвищення кваліфікації з усіх предметів, які вони викладають, розроблені нові інтегровані програми.

Змістова лінія модулів програм підвищення кваліфікації вчителів та керівників загальноосвітніх навчальних закладів була спрямована на вдосконалення професійних знань та вмінь, ознайомлення з перспективними технологіями та новаторським досвідом, пошук більш раціональних методів навчання, розвитку та виховання учнів, оволодіння аналізом своєї діяльності для подальшої корекції власної роботи. В основу змісту програм було покладено ідеї особистісно-розвивального, компетентнісно-орієнтованого, комунікативно-діяльнісного, діалогічного та акмеологічного навчання.

Соціально-гуманітарна підготовка вчителів на курсах полягала у вивченні матеріалів, що пов'язані зі стратегією реформування системи освіти на державному та регіональному рівнях. Педагоги мали можливість розглянути питання щодо впровадження нових стандартів, переходу на нові методи навчання, профілізації старшої школи тощо.

Професійна складова курсів передбачала корекцію професійної підготовки, оволодіння навичками педагогічної творчості в контексті стилю творчої індивідуальності. Учителі мали змогу оволодіти технологією оцінювання навчальних досягнень учнів, набути навичок аналізу уроку.

На курсах піднімалися філософські та методологічні питання науки, педагогічних досліджень, узагальнення й поширення вітчизняного та зарубіжного досвіду роботи.

Практична складова підвищення кваліфікації вчителів надавала можливість слухачам стати активними учасниками різноманітних тренінгів і творчих лабораторій щодо моделювання сучасного уроку, була націлена на розробку методів і прийомів, вироблення авторської позиції та застосування новітніх технологій. На майстер-класах учителі мали змогу ознайомитись із досвідом роботи кращих педагогів Херсонщини.

Навчальним планом передбачалося ознайомлення слухачів

До 70-річчя академії

з новими педагогічними технологіями, продуктивними методами навчання й виховання учнів. Учителі відпрацьовували практичні аспекти діяльнісного та особистісно орієнтованого, рівневого та диференційного підходів у навчанні, моніторингу навчальних досягнень учнів; навички роботи з програмним забезпеченням викладання предметів. Слухачі змогли на практичних заняттях, тренінгах, семінарах опрацювати різні аспекти активного та інтерактивного навчання, диференціації навчальної діяльності учнів, прийоми педагогічної техніки моделювання освітнього процесу.

Програмою курсів передбачалося відвідування уроків учителів, які впроваджують інновації в практичну діяльність. Під час проведення курсів було враховано індивідуальні потреби та запити слухачів. Диференціація навчання забезпечувалася добором спецкурсів та факультативів, що стимулювало прагнення вчителів до саморозвитку й самореалізації.

На виконання Державної цільової програми впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів ІКТ «Сто відсотків» (постанова Кабінету Міністрів України № 494 від 13 квітня 2010 року), Листа Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-13 від 12.01.12 «Щодо організації навчання вчителів за програмою «Учителі в он-лайні», у рамках курсів підвищення кваліфікації введено змістові модулі «Учителі в он-лайні» для досягнення педагогами середнього й високого рівня володіння персональним комп'ютером. У 2012 році було сертифіковано 4285 педагогічних працівників за програмою курсу «Цифрові технології», отримали сертифікати тренера програми 25 учителів області.

У цей період інклюзивна освіта дітей з обмеженими можливостями здоров'я була визначена одним із перспективних інноваційних напрямів розвитку освіти в державі. Чинне законодавство, зокрема Концепція розвитку інклюзивного навчання, затверджена наказом МОН № 912 від 01.10.2010 року, визначила інклюзивну освіту як інноваційну технологію, реалізації якої передбачає створення для дітей з особливими потребами спеціального корекційного освітньо-реабілітаційного простору, що забезпечить умови й можливості для отримання освіти за місцем проживання дітям з вадами психофізичного розвитку. У той же час значна кількість учителів виявила низький рівень готовності до нових видів діяльності в умовах інклюзивного навчального закладу – забезпечення певної ланки технологічного процесу, самостійного моделювання, конструювання нових інноваційних прийомів, методів, технологій навчання, уміння створювати педагогічно виправдані освітні проекти, що спрямовані на вирішення основних завдань інклюзивного навчання дітей з особливими потребами. З метою оволодіння вчителями, які працюють з дітьми з особливими потребами в умовах інклюзивного та індивідуального навчання, методологією педагогічного проектування на теоретичному та практич-

До 70-річчя академії

ному рівнях було розроблено і введено в програми підвищення кваліфікації спецкурс «Основи інклюзивної освіти». Стрижнем підвищення кваліфікації стала проектна діяльність, використання сучасних технологій навчання та виховання осіб з особливими потребами.

В умовах реалізації вищезазначеного питання велика увага приділялась і системі організації логопедичного супроводу дітей з особливими потребами на курсах учителів-дефектологів. При реалізації програми курсів головний акцент було зроблено на сучасні підходи до організації логопедичного супроводу дітей з особливими потребами, корекції порушень мовлення в дітей зі складними вадами розвитку, формування психолого-педагогічної готовності дитини із вадами мовлення до навчання в школі та розвиток її комунікативної компетентності.

Робота з обдарованими дітьми є одним із варіантів конкретної реалізації права особистості на індивідуальність, унікальність, внутрішню свободу, особистісну самореалізацію. Тож на сучасному етапі розвитку суспільства подальшого розв'язання потребувала проблема забезпечення особистісної, соціальної самореалізації та професійного самовизначення обдарованих дітей у нових соціально-економічних умовах.

На курсах для практичних психологів та соціальних педагогів розглядалися питання забезпечення сприятливих умов для розвитку цілісної системи виявлення, розвитку, адресної підтримки обдарованих дітей у різних галузях інтелектуальної, творчої та спортивної діяльності, їх психологічної підтримки. Слухачі курсів мали можливість ознайомитися з нормативно-правовою базою щодо підтримки обдарованої молоді, організації системи психолого-педагогічного супроводу обдарованої молоді всіма учасниками навчально-виховного процесу, змогли опанувати діагностичний інструментарій моніторингу розвитку здібностей школярів, опрацювати наявний інноваційний досвід роботи психологічних служб навчально-виховних закладів з цієї проблеми.

У вересні 2012 року на посаду проректора з наукової роботи призначено кандидата педагогічних наук І.Я. Жорову.

Традиційно академія забезпечувала науково-методичний супровід інноваційної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів та розвиток педагогічних систем; координацію роботи районних (міських) методичних кабінетів і районних (міських) методичних об'єднань педагогічних працівників усіх категорій; розвиток мережі професійної взаємодії педагогічних працівників усіх ланок освіти.

З цією метою в міжкурсовий період на семінарах розглядалися проблеми вдосконалення та розвитку управлінської діяльності шляхом створення умов для інноваційного розвитку районних (міських) методичних кабінетів у зв'язку з потребою значного розширення їх завдань і функцій в умовах формування національної системи освіти; забезпечення функціону-

До 70-річчя академії

вання дієвої системи науково-методичної роботи; пошуку нових управлінських рішень з метою підвищення ефективності та результативності використання творчого та виробничого потенціалу вчителя; розкриття сутності інформаційного освітнього середовища й основних підходів до управління ним.

У міжкурсовий період було проведено 1 Міжнародний та 3 Всеукраїнські науково-практичні семінари; 5 обласних організаційно-методичних семінарів; 10 обласних постійно діючих семінарів; 95 обласних науково-практичних семінарів; 12 міжрайонних і районних науково-практичних семінарів.

На базі академії у 2012 році науково-педагогічними та педагогічними працівниками кафедр і науково-методичних лабораторій проведено 1 Міжнародну та 3 Всеукраїнські науково-методичні конференції; 3 обласні науково-методичні конференції; 4 обласні педагогічні та краєзнавчі читання.

У поточному році діяли Всеукраїнська школа перспективного педагогічного досвіду для вчителів фізичної культури; 5 обласних шкіл перспективного педагогічного досвіду, які проводили переможиці та лауреати Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2012».

Новою організаційною формою роботи з педагогами стало створення авторських творчих майстерень. Зокрема у 2012 році вони розпочали роботу за такими темами: формування компетентностей обдарованої особистості засобами математики; розвиток розумових здібностей школярів на основі діалогової форми спілкування; оптимізація проектно-технологічної підготовки учнівської молоді; формування економічної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів в процесі вивчення природничо-математичних дисциплін; організація роботи освітньо-культурного простору району (міста) щодо створення освітніх округів; упровадження особистісно орієнтованої моделі навчання за програмою всебічного розвитку дитини «Крок за кроком» у практику роботи дошкільних навчальних закладів та початкової школи» для вихователів ДНЗ, учителів початкових класів, батьків; розвиток креативних якостей учнів засобами образотворчого мистецтва в основній школі.

В академії приділялася велика увага покращенню якості кадрового забезпечення. У 2012 році продовжено роботу щодо підготовки науково-педагогічних і педагогічних працівників у докторантурі (за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки) й аспірантурі (за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки; 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти). У визначений період з метою супроводу наукових досліджень функціонувала школа «Молодого вченого». Протягом 2012 року здобувачами та аспірантами було захищено 7 кандидатських дисертацій, 3 з них – працівниками академії.

Традиційно у навчальних закладах області здійснювалася експериментальна діяльність: 5 – на рівні Міністерства освіти

До 70-річчя академії

і науки, молоді та спорту України; 46 – на регіональному рівні, серед них: 2 – Інституту педагогіки АПН України; 2 – Інституту професійно-технічної освіти НАПН України; 5 – Університету менеджменту освіти АПН України; 37 – КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». Зазначена діяльність була спрямована на впровадження інноваційних елементів у традиційну систему, створення та використання інтелектуального продукту, реалізацію нових оригінальних ідей, що якісно змінюють мету, зміст, структуру, форми, методи, засоби, технології навчання, виховання й управління.

Протягом року в області проводилась апробація 25 підручників Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, 12 авторських програм науково-педагогічних працівників академії та педагогів загальноосвітніх навчальних закладів Херсонщини.

У 2012 році в освітньому просторі регіону проводилася робота з реалізації 27 міжнародних та всеукраїнських проєктів і програм, а саме: «Рівний доступ до якісної освіти», «Покращення якості освіти дітей молодшого шкільного віку» (спільно зі Всеукраїнським фондом «Крок за кроком», «Розвиток громадсько-активних шкіл в Україні»), «Інклюзивна освіта», «Школи-новатори», «Учителі в он-лайн», «Цифрові технології» тощо.

Співпраця з міжнародними освітніми організаціями, установами, вищими навчальними закладами ближнього та дальнього зарубіжжя з метою забезпечення доступу до інформаційних джерел кращого світового досвіду в галузі організації навчальної, виховної, дослідницької роботи та реалізації спільних проєктів є одним із пріоритетних напрямів діяльності академії. Тож протягом року продовжувалася співпраця з міжнародними освітніми організаціями та науковими установами Продовжили роботу на базі академії осередки Академії педагогічних і соціальних наук та Міжнародної академії наук педагогічної освіти.

У закладі велика увага приділялася спільній роботі з районними й міськими методичними кабінетами щодо роботи над науково-методичною проблемою області «Професійна мобільність учителя в контексті Болонського процесу» (V етап). Для методистів районних і міських методичних кабінетів, керівників загальноосвітніх закладів було підготовлено методичні рекомендації «Проєктування педагогічного простору для стимулювання мобільності учасників навчально-виховного процесу в ЗНЗ».

Традиційно цього року академією здійснювався організаційно-методичний та інформаційний супровід зовнішнього незалежного оцінювання. У 2012 році для проходження ЗНО в Херсонській області зареєструвалися 8905 абітурієнтів, відбулося 13 сесій тестування, працювало 33 пункти тестування, підготовлено більше 3000 інструкторів.

На базі Херсонської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 8 Херсонської міської ради було створено пункт перевірки

До 70-річчя академії

(ПП) відкритої частини тестових завдань з української мови і літератури. З цією метою було підготовлено 208 учителів, які отримали сертифікати Українського центру оцінювання якості освіти (УЦОЯО), що дають їм право працювати в якості екзаменаторів на ПП. У 2012 році перевірку здійснював 121 фахівець.

За підсумками зовнішнього незалежного оцінювання 2012 року 17 абітурієнтів, які навчались у ЗНЗ Херсонської області, отримали з різних предметів максимальну кількість балів (200).

Науково-методичною лабораторією зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти постійно надавалася фахова інформаційно-консультативна допомога особам, які планують вступати до вищих навчальних закладів, інформувалася громадськість щодо організації та проведення зовнішнього незалежного оцінювання в Херсонській області. Систематично висвітлювалися питання зовнішнього незалежного оцінювання в засобах масової інформації.

У рамках традиційного проекту «Готуйся Серйозно» для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання 2013 року видано електронні програмні практикуми з російської мови, української літератури, хімії, біології, географії та всесвітньої історії, які відповідають технічним характеристикам УЦОЯО.

Цього року було здійснено низку моніторингових досліджень: статус та роль учителя в українському суспільстві; рівень рухової активності як провідна детермінанта формування здорового способу життя; стан упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах; володіння учителями початкових класів засобами ІКТ; навчально-методичне забезпечення громадянської освіти; виконання програми «Впевнений старт»; стан і розвиток системи освіти дітей старшого дошкільного віку; навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення предметів природничо-математичного циклу; можливості вивчення другої іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах; стан превентивної освіти дітей та учнівської молоді в навчальних закладах.

З метою сприяння підвищенню рівня знань, інформаційної культури освітян області бібліотека академії продовжила у 2012 році інформаційне та бібліографічне забезпечення користувачів шляхом оформлення тематичних книжкових виставок, складання бібліографічних списків літератури й розміщення їх на веб-сторінці «Бібліотека» сайту закладу, систематично проводились огляди новин методичної літератури, підручників і програм, педагогічної преси. Бібліотека продовжила поповнювати бібліотечний фонд матеріалами з актуальних питань психолого-педагогічної тематики в друкованій та електронній формах.

Продуктивною була цього року й робота видавничого відділу академії, яким було видано: 4 номери науково-методичного

До 70-річчя академії

журналу «Таврійський вісник освіти»; 4 випуски збірника наукових праць «Педагогічний альманах»; 5 номерів газети «Педагогічний проспект»; 8 збірників матеріалів конференцій та педагогічних читань. Науково-педагогічні працівники підготували до друку 4 навчальних посібники (з них 1 з грифом МОН України); 15 навчально-методичних посібників (з них 7 із грифом МОН України); 5 монографій; 1 словник-довідник; 4 робочі навчальні зошити (із грифом МОН України); 25 методичних рекомендацій; 5 педагогічних програмних засобів; 5 навчальних програм (з них 2 із грифом МОН України); 253 статті у науково-методичних виданнях (з них 55 – у фахових).

У 2013 році діяльність академії була зорієнтована на забезпечення неперервної післядипломної освіти педагогічних працівників Південного регіону. Це зумовлено тим, що сьогодення освіти надзвичайно мінливе, йому потаманні перманентні системні зміни. Це й нові Державні стандарти, і запровадження нових підходів до викладання, і поповнення змісту освіти новими навчальними предметами та курсами. Освітня діяльність академії має випереджувальний характер, тому з метою оперативного реагування на освітні запити вчителів в області створено гнучку та динамічну систему роботи з педагогами.

За 2013 рік курси підвищення кваліфікації пройшли 3309 педагогів.

На виконання постанов Кабінету Міністрів України від 20.04.11 р. № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» та 23.11.11 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної освіти» академія працювала над підготовкою педагогів та організацією роз'яснювальної роботи серед учителів щодо запровадження означених документів у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів Херсонщини. До навчально-тематичних програм курсів підвищення кваліфікації введено теми лекційних, семінарських та практичних занять, на яких розкривалися основні положення Державного стандарту та навчальних програм. У плани проведення конференцій з обміну перспективним педагогічним досвідом вносилися теми для обговорення проблемних моментів упровадження нових Державних стандартів у практику.

З метою якісного впровадження з 2-го класу нового навчального курсу «Сходинки до інформатики» та з 5-го класу – другої іноземної мови було проаналізовано кадровий склад педагогічних працівників, які викладатимуть ці предмети у 2013-2014 н.р., та заплановано низку заходів щодо підготовки вчителів. Зокрема, у навчально-тематичні плани підготовки вчителів початкових класів включено 16-годинний спецкурс «Методика викладання навчального курсу «Сходинки до інформатики» в початковій школі», 24-годинний спецкурс за програмою «Intel® «Навчання для майбутнього», 72-годинний спецкурс «Підготовка педагогічних кадрів до використання ІКТ

До 70-річчя академії

у професійній діяльності», «Методика викладання другої іноземної мови у 5-х класах» та організовано 5-денні проблемно-тематичні семінари. Проведено навчання методистів РМК (ММК), керівників районних (міських) творчих груп, керівників навчальних закладів з теми «Впровадження Державного стандарту початкової, базової та повної загальної середньої освіти у 2-х та 5-х класах», інструктивно-методичні наради для методистів районних (міських) метод кабінетів, які відповідають за роботу початкової школи «Особливості реалізації нового змісту Державного стандарту початкової загальної освіти в 1-2 класах загальноосвітніх навчальних закладів у 2013-2014 навчальному році» (30.05.2013). Аналогічні наради були проведені в районах області. До змісту професійного модуля навчальних планів підвищення кваліфікації вчителів початкових класів введено 16-годинний курс «Особливості викладання навчальних дисциплін за новим Держстандартом початкової загальної освіти, новими програмами та підручниками» та спецкурси: «Особливості навчання іноземної мови у початкових класах», «Компетентнісний підхід до навчання учнів на уроках природознавства в 1 класі початкової школи», «Формування здоров'язберезувальної компетентності учнів при вивченні курсу «Основи здоров'я» тощо. До варіативної частини навчально-тематичного плану введено спецкурси, спрямовані на підготовку вчителів до використання ІКТ, а також програмно-тематичні курси «Методика викладання навчального предмета «Сходинки до інформатики» й тренінгові заняття з «Основами здоров'я» (1 клас).

Для постійної підтримки педагогів області із серпня 2013 року працівниками науково-методичної лабораторії інформації створено інформаційно-навчальний ресурс «Дистанційне навчання педагогічних кадрів», де вчителі мають змогу навчатися дистанційно за спецкурсом «Методика викладання навчального курсу «Сходинки до інформатики» (<http://dnpk.16mb.com/clubs/1>).

Ураховуючи вимоги сучасного інформаційного суспільства, актуальною залишається ІКТ компетентність педагога, тож обов'язковим для всіх учителів є освоєння навчального матеріалу спецкурсів «Використання веб-орієнтованого навчального середовища при викладанні природничо-математичних дисциплін», «Використання ресурсів Інтернету вчителем у педагогічній діяльності», «Базові функції інтерактивної дошки SmartBoard», «Цифрові технології», «Інформаційні технології та проектно-орієнтовне навчання. Створення навчальних проектів», «Основи комп'ютерної графіки», «Основи веб-дизайну», «Основи створення комп'ютерних презентацій», «Методика викладання інформатики в 5-8 класах», «Microsoft Excel у профільному навчанні», «Основи баз даних», «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті».

Продовжено реалізацію Національного проекту «Відкритий світ». Навчальні заклади Херсонської області були активно

До 70-річчя академії

зачленені до конкурсу «2000 шкіл» в рамках реалізації II-го етапу НП «Відкритий світ». Проводиться методична підтримка навчальних закладів, що вже беруть участь у НП «Відкритий світ».

У 2013 році академія приєдналася до реалізації Проекту «Шкільна академія підприємництва 2», співфінансованого в рамках Програми розвитку польської співпраці Міністерства закордонних справ Республіки Польща. Керівником проекту на Херсонщині є доктор філософії професор А.М. Зубко, координаторами – кандидат педагогічних наук доцент Л.А. Гончаренко, кандидат педагогічних наук З.В. Філончук.

У межах реалізації проекту було проведено навчання українських експертів для підтримки розвитку вчителів та шкільних психологів у сфері реалізації завдань задля професійної активізації та підприємництва учнів; підготовка вчителів українських шкіл і шкільних психологів до підтримки розвитку учнів у сфері професійної активності та підприємництва; створення шкільних клубів підприємництва; проходження дистанційного навчання – «Комп'ютерні технології та підприємливість» – програма INTEL – «Шлях до успіху»; конкурс на найактивніший блог шкільного клуб підприємництва.

Окрема увага приділялася проведенню занять в режимі вебінару. З цією метою у співпраці академії з партнерами-учасниками обласної програми «Створення єдиного освітнього інформаційного простору» («Інтершкола», м. Дніпропетровськ), які надавали технічну підтримку проведення заходів за допомогою програмного засобу OpenMeetings через веб-портал www.is4all.in, було організовано й проведено низку лекційних та семінарських занять. До участі в таких заняттях були залучені як науковці провідних університетів України, так і працівники академії. Цього року було продовжено організацію спілкування в режимі он-лайн з директором гімназії «МАКСИМА» О.Ісаковою (м. Рига, Латвія), з директором ДЗО «Середня школа №70 м. Мінська ім. Л.Н. Гурт'єва» Є.Рудовою (Беларусь), з директором ДОЗ «Ліцей інформаційно-комунікативних технологій» м. Санкт-Петербург О.Каменським (Російська Федерація), із заступником директора з навчально-методичної роботи недержавного закладу м. Москви «Кар`єра» Н.Лосєвою (Російська Федерація).

При академії вчителям надавалася можливість брати участь в авторських майстер-класах та семінарах М.П. Гузіка, кандидата педагогічних наук, члена-кореспондента НАПН України, директора «Авторської школи М.П. Гузіка» народного вчителя України, члена Спілки вчителів України (м. Южне, Одеська область, тема: «Поєднання традиційних та інноваційних форм роботи в авторській школі М.П.Гузіка»); І.П. Підласого, міжнародного експерта з питань освіти, доктора педагогічних наук професора, (м. Черкаси, тема «Технологія продуктивного навчання»); В.В. Григораша, кандидата педагогічних наук, голов-

До 70-річчя академії

ного редактора журналу «Управління школою» (м. Харків, тема: «Стратегічний менеджмент: учимось управляти розвитком»); Ш.О. Амонашвілі, доктора психологічних наук, професора, керівника Міжнародного Центру Гуманної Педагогіки, дійсного члена РАО (м. Москва, РФ, тема: «Основи гуманно-особистісного підходу до дітей в освітньому процесі») та ін.

З метою підвищення ефективності професійного навчання, розвитку професіоналізму вчителів для проведення майстер-класів запрошувалися досвідчені педагоги області, автори нових програм та підручників.

На виконання Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009-2013 роки, у рамках співпраці з організацією Міжнародний Альянс проти ВІЛ/СНІД з метою створення ефективної системи дієвих заходів щодо запобігання подальшому поширенню ВІЛ-інфекції серед дітей, учнівської та студентської молоді, формування здорового способу життя та відповідальної поведінки, забезпечення прав ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД протягом 2013 року підготовлено 75 учителів-тренерів за програмою «Формування здорового способу життя та профілактика ВІЛ/СНІДу» («Захисти себе від ВІЛ»), 69 учителів-тренерів інтегрованого предмета «Основи здоров'я» (основна школа) і 98 учителів початкової школи «Викладання предмета «Основи здоров'я» за методикою розвитку життєвих навичок». Підготовка здійснювалася під час навчання на курсах підвищення кваліфікації учителів біології та основ здоров'я, учителів трудового навчання, учителів початкової школи, а також на обласному семінарі «Упровадження програм формування здорового способу життя та профілактики ВІЛ/СНІДу в учнівської молоді у ЗНЗ Херсонської області» (07 – 11.03.2013).

Значно поліпшено координацію науково-методичної діяльності районних (міських) методичних кабінетів. Розроблено обласну стратегію розвитку методичної служби, забезпечено науково-методичний супровід розробки та прийняття програм розвитку кожного методичного кабінету. У 14 районах проведено науково-методичні конференції з питань дослідження нової науково-методичної проблеми області «Соціалізація дітей та учнівської молоді в сучасному освітньому просторі: методологічні та методичні підходи».

У міжкурсовий період було проведено 13 обласних організаційно-методичних семінари; 8 обласних постійно діючих семінарів; 95 обласних науково-практичних семінарів; 12 між-районних і районних науково-практичних семінарів.

На базі академії у 2013 році науково-педагогічними та педагогічними працівниками кафедр і науково-методичних лабораторій було проведено низку масових науково-практичних заходів:

– Міжнародна науково-практична конференція «Управ-

До 70-річчя академії

лінійна післядипломною освітою: реалії, тенденції, перспективи»;

- Міжнародна науково-практична веб-конференція «Психолого-педагогічні засади діяльності фахівця: історія, теорія, практика»;

- Всеукраїнська науково-практична конференція «Перспективи розвитку освіти й суспільства в парадигмі синергетичного мислення»;

- обласна науково-практична конференція «Теоретико-методологічні засади управління сучасним навчальним закладом»;

- обласна науково-практична конференція «Формування у дітей та молоді ціннісного ставлення до держави і суспільства: історія, реалії та перспективи»;

- обласна науково-практична конференція «Інноваційні підходи до викладання гуманітарних дисциплін у сучасній школі в умовах профільного навчання»;

- обласні краєзнавчі читання «Видатні топоніміки у дослідженні рідного краю»;

- обласні краєзнавчі читання «Роль колоністів у розвитку Херсонщини (до 150-річчя від дня народження Ф. Фальцфейна)»;

- обласні педагогічні читання «Педагогічна спадщина А.С.Макаренка та В.О.Сухомлинського: історія та сучасність»;

- обласні педагогічні читання «Аксіологія педагогічної думки Л.М.Толстого (до 185-річчя від дня народження)».

З метою забезпечення висвітлення широкого кола питань, що були розглянуті на означених заходах, та ознайомлення з ними педагогічної громади видано відповідні збірники матеріалів.

Продуктивною була й підготовка наукових кадрів в академії. Зокрема протягом 2013 року аспірантами і здобувачами було захищено 6 дисертаційних досліджень.

У 2013 році в освітньому просторі регіону проводилася робота з реалізації 22 міжнародних та всеукраїнських проектів і програм, а саме: «Рівний доступ до якісної освіти», «Покращення якості освіти дітей молодшого шкільного віку» (спільно зі Всеукраїнським фондом «Крок за кроком», «Розвиток громадсько-активних шкіл в Україні»), «Інклюзивна освіта», «Школи-новатори», «Учителі в он-лайн», «Цифрові технології» тощо.

У 2013 році на засіданнях науково-методичної ради обговорювалися стан, тенденції та перспективи розвитку післядипломної освіти, діяльність наукових та методичних підрозділів академії; моніторинг якості освіти; результативність та ефективність курсової підготовки; науково-методичний супровід впровадження нових навчальних предметів та курсів у загальноосвітніх навчальних закладах; організаційно-методична діяльність РМК щодо роботи з педагогічними кадрами тощо.

До 70-річчя академії

Традиційно на базі академії та навчальних закладів області проводились педагогічні конкурси:

- обласний тур Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2013» у номінаціях: «Інформатика», «Фізика», «Іноземна мова (французька)», «Музичне мистецтво», «Російська мова». У ньому взяла участь 38 педагогів з 3 міст та 15 районів області. Лауреатом III (всеукраїнського) туру в номінації «Музичне мистецтво» стала Олена Володимирівна Шершень – учитель музичного мистецтва спеціалізованої загальноосвітньої школи № 52 Херсонської міської ради, спеціаліст II категорії;

- Всеукраїнський конкурс на кращий інноваційний урок фізичної культури та урок фізичної культури з елементами футболу (учителі фізичної культури);

- Всеукраїнський конкурс «Школи-новатори»;

- Всеукраїнський конкурс «Педагогічне новаторство»;

- Всеукраїнський конкурс «Вихователь року – 2013». У конкурсі взяло участь 17 педагогічних працівників. Матеріали переможця підготовлено й подано до участі у III всеукраїнському турі конкурсу. Досвід Хвостової Валентини Галімівни (ДНЗ №5, м.Каховка) опубліковано у збірнику кращих матеріалів учасників I етапу III заключного туру «Перлини педагогічної майстерності вихователя»;

- Всеукраїнський конкурс «Класний керівник року». У ньому взяли участь 65 класних керівників з усіх районів області. Переможцями у III етапі стали: у номінації «Класний керівник 5-11 класів» – Валентина Олексіївна Шумєєва (ЗОШ №46, м. Херсон), у номінації «Вихователь шкіл-інтернатів» – Оксана Василівна Савченко (Високопільська гімназія);

- Всеукраїнський конкурс майстерності педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів «Джерела творчості» (номінація «Керівник гуртка – 2013»). У конкурсі взяло участь 25 педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів. Переможцем не лише на обласному, а й на III етапі конкурсу з туристсько-краєзнавчого напрямку став Юрін Олег Васильович – керівник гуртка КЗ «Обласний центр туристсько-краєзнавчої творчості учнівської молоді»;

- обласний конкурс «Школа Херсонщини – 2013»;

- обласний конкурс-огляд веб-сайтів районних методичних кабінетів;

- обласний конкурс на кращу розробку уроку з використанням матеріалів «Зеленого пакету».

Традиційно академією цього року здійснювався організаційно-методичний та інформаційний супровід ЗНО: відбулося 14 сесій тестування; 525 педагогічних працівників пройшли навчання та отримали сертифікати відповідальних за пункти тестування (ПТ) та їх помічників, старших інструкторів, інструкторів, консультантів-реєстраторів; проведено 5 циклів тематичних зборів для учнів та батьків; зареєстровано 8338 абітурієнтів; працювало 29 ПТ.

До 70-річчя академії

Під час проведення зовнішнього незалежного оцінювання 2013 року в Херсонській області 6 учнів набрали з окремих предметів максимальну кількість балів – 200.

Для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання 2013 року видано електронні програмні практикуми з російської мови, української літератури, хімії, біології, географії та всесвітньої історії, які відповідають технічним характеристикам Українського центру оцінювання якості освіти.

У 2013 році академією на виконання розпорядних документів Міністерства освіти і науки України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки здійснено низку моніторингових досліджень: якості підручників для 11-го класу загальноосвітніх навчальних закладів, (I етап); стану впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах», (II етап); стану превентивної освіти дітей та учнівської молоді в навчальних закладах», (II етап); стану позашкільної освіти та позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах.

Протягом року видавничим відділом академії видано: 4 номери науково-методичного журналу «Таврійський вісник освіти»; 4 випуски збірника наукових праць «Педагогічний альманах»; 5 номерів газети «Педагогічний проспект»; 8 збірників матеріалів конференцій та педагогічних читань. Також науково-педагогічні і педагогічні працівники підготували 4 навчальні посібники; 57 підручників та навчально-методичних посібників (з них 10 з грифом МОН України); 8 монографій; 11 навчальних програм; 313 статті у науково-методичних виданнях (з них 67 – у фахових).

З часу заснування і до сьогодні академія є просвітницьким та науково-методичним центром для освітян Херсонщини. Пріоритетами діяльності закладу завжди є неперервний професійний розвиток педагога та підвищення якості освіти в Південному регіоні. Сьогодні, упевнено крокуючи в майбутнє, колектив академії працює над реалізацією перспективних завдань:

- співпраця з Національною академією педагогічних наук України, її науковими установами, педагогічною громадськістю області;

- забезпечення неперервного професійного розвитку педагогічних працівників відповідно до потреб регіональної системи освіти, викликів сучасного суспільного розвитку;

- використання сучасних технологій професійного вдосконалення та підвищення фахової майстерності педагогічних працівників;

- забезпечення якості післядипломної освіти на всіх рівнях відповідно до світових та європейських стандартів;

- забезпечення зворотного зв'язку в системі післядипломної педагогічної освіти через моніторинг якості освіти в регіоні;

- проектування, координація та науково-методичне забез-

До 70-річчя академії

печення діяльності районних (міських) методичних служб області;

- розвиток наукової та інноваційної діяльності педагогів з метою підвищення якості освіти в регіоні;
- формування інформаційно-навчального середовища системи освіти, інформатизація освіти, удосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення освіти й науки;
- аналіз, узагальнення та поширення вітчизняного та європейського перспективного педагогічного досвіду й педагогічних інновацій з метою активізації творчості педагогів.

Разом із цим, у полі зору академії знаходяться всі питання пошуку перспектив розвитку та розбудови навчальних закладів Таврійського краю.

Слободенюк Л. І., Дмитренко М. С.*

У ТВОРЧОМУ ПОШУКУ

Завдання освіти сьогодні – підготувати фахівця, здатного працювати в умовах ринку, мобільного до змін, готового до самовдосконалення.

З метою підвищення рівня організації навчально-виховного процесу в області та вирішення поточних питань навчально-методичної діяльності при Херсонській академії неперервної освіти створена й функціонує навчально-методична рада. Вона діє відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», Національної доктрини розвитку освіти та Статуту КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти».

Навчально-методична рада є колегіальним дорадчим органом, який вирішує питання функціонування академії, обговорює найважливіші напрямки навчально-методичної діяльності, підвищення дієвості методичного забезпечення навчально-виховного процесу, рівня роботи районних (міських) методичних служб області.

Основна мета діяльності навчально-методичної ради – вироблення й забезпечення єдиної освітньої політики в області підрозділами академії, районними (міськими) методичними кабінетами. Головними її завданнями є: аналіз ефективності роботи науково методичних-відділів, наукових лабораторій, центрів тощо й визначення шляхів удосконалення їхньої роботи, аналіз перспективного педагогічного досвіду та вироблення пропозицій щодо запровадження його в практику роботи загальноосвітніх навчальних закладів, сприяння пошуку та використання в навчальному процесі сучасних методик, форм, засобів і методів викладання, нових освітніх технологій, створення умов для використання в роботі педагогічних працівників діагностичних методик і моніторингових програм із

---

* © Слободенюк Л. І., Дмитренко М. С.